

Analyse van de gevolgen van de coronacrisis voor langdurige zorg

NZa
update 03 juni 2021

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Scope van dit rapport	3
1.2 Bronnen	4
1.3 Regionale indeling	5
1.4 Opzet	7
1.5 Samenvatting	7
1.5.1 Nieuw afgegeven indicaties in de Wlz	7
1.5.2 Sterftcijfers	7
1.5.3 Bezettingsgraad van de VV aanbieders	7
1.5.4 Wachtlijstgegevens van de Wlz populatie	7
1.5.5 Ziekteverzuim in de zorg	8
2. Nieuw afgegeven indicaties in de Wlz	9
2.1 Data	9
2.2 Resultaten	9
2.2.1 Nieuwe indicaties in de Wlz: landelijk	9
2.2.2 Nieuwe indicaties in de Wlz: per sector en categorie	11
3. Sterftcijfers binnen de Wlz-populatie	15
3.1 Data	15
3.2 Resultaten	15
3.2.1 Sterftcijfers: landelijk	15
3.2.2 Sterftcijfers binnen de Wlz: per sector	17
3.2.3 Sterfte aan COVID-19 binnen de VV sector	19
3.2.4 Sterfte aan COVID-19 binnen de GHZ sector	20
3.2.5 Sterftcijfers binnen de Wlz in vergelijking met landelijke sterftcijfers	22
3.2.6 Sterftcijfers binnen de Wlz: oversterfte	23
4. Bezettingsgraad VV aanbieders	24
4.1 Data	24
4.2 Resultaten	25

4.2.1	Bezettingsgraad VV aanbieders: landelijk	25
4.2.2	Bezettingsgraad VV aanbieders: per categorie	27
4.2.3	Bezettingsgraad VV aanbieders: Corona gerelateerde sterfte in de VV sector	29
5.	Wachlijsten in de Wlz-populatie	31
5.1	Data	31
5.2	Resultaten	32
5.2.1	Wachtenden per sector	32
5.2.2	Totaal wachtenden VV sector en totaal besmette verpleeghuislocaties	33
5.2.3	Ontwikkeling van de wachtlijsten: landelijk	35
5.2.4	Aantal wachtenden naar wachtsoort	36
6.	Ziekteverzuim	38
6.1	Data	38
6.2	Resultaten	38
6.2.1	Ziekteverzuim in de zorg: landelijk	38
6.2.2	Ziekteverzuim cijfers per sector	40
7.	Vervolgstappen	43
8.	Bijlage	44
8.1	Nieuw afgegeven indicaties	44
8.2	Sterftecijfers	49
8.3	Bezettingsgraad	53
8.4	Coronagerelateerde sterfte in de VV sector	57
8.5	Totaal aantal besmette VV locaties	61
8.6	Totaal aantal besmette GHZ locaties	65

1. Inleiding

Het is belangrijk dat mensen ook tijdens de corona-uitbraak de zorg krijgen die zij nodig hebben. Daarom gaf het ministerie van VWS de Nederlandse Zorgautoriteit de opdracht om regie te nemen op het (weer) opstarten of zo goed mogelijk voortzetten van de reguliere zorg. In het kader van deze taak publiceren we voor een aantal sectoren periodiek rapporten. Zo kunnen we de zorg monitoren en waar nodig de opstart en voortzetting van achtergebleven zorg faciliteren. Dit rapport gaat over de langdurige zorg. Onder langdurige zorg vallen de sectoren verpleging & verzorging, de gehandicaptenzorg en een deel van de geestelijke gezondheidszorg.

Dit zal het laatste rapport in deze vorm zijn. In de toekomst zullen de belangrijkste ontwikkelingen uit meerdere domeinen en sectoren in één monitor worden gecombineerd.

1.1 Scope van dit rapport

De inhoud van deze rapportage is gebaseerd op data. Naast het verkrijgen van data, hebben wij regelmatig contact met de aanbieders en cliëntvertegenwoordigers, net als met de zorgkantoren over de gevolgen van corona, bijvoorbeeld voor de toegankelijkheid van zorg. De NZa vindt het belangrijk dat zorgkantoren ontwikkelingen rondom corona in de regio nauwgezet blijven volgen en binnen de mogelijkheden die zij hebben, ingrijpen zodra dat noodzakelijk is.

In deze rapportage ligt de focus op de nieuw afgegeven indicaties en het aantal overleden personen binnen de Wlz populatie. Ook nemen we de bezettingsgraad van de verpleeghuizen, besmettingen en corona gerelateerde sterfte in verpleeghuizen, en de wachtlijsten binnen de Wlz populatie mee. Tevens bevat dit rapport inzichten omtrent de verzuimcijfers. Op basis van deze data beschrijven we een aantal belangrijke ontwikkelingen in de langdurige zorg.

De data rapportages hebben een iteratief karakter. Elk nieuw rapport bouwt voort op de gegevens in voorgaande rapportages. Dit biedt inzicht en helpt bij het monitoren van de ontwikkelingen, ook in relatie tot eerdere periodes van de coronacrisis. In het geval dat nieuwe data ontbreekt ten opzichte van de vorige rapportage, dan laten wij dit hoofdstuk achterwege. Bij deze rapportage geldt dit voor het hoofdstuk extramurale dagbesteding. Voor de laatste inzichten hierin verwijzen we u graag naar onze eerder uitgebrachte rapportages.

Eerder uitgebrachte rapportages zijn hier te vinden.

1.2 Bronnen

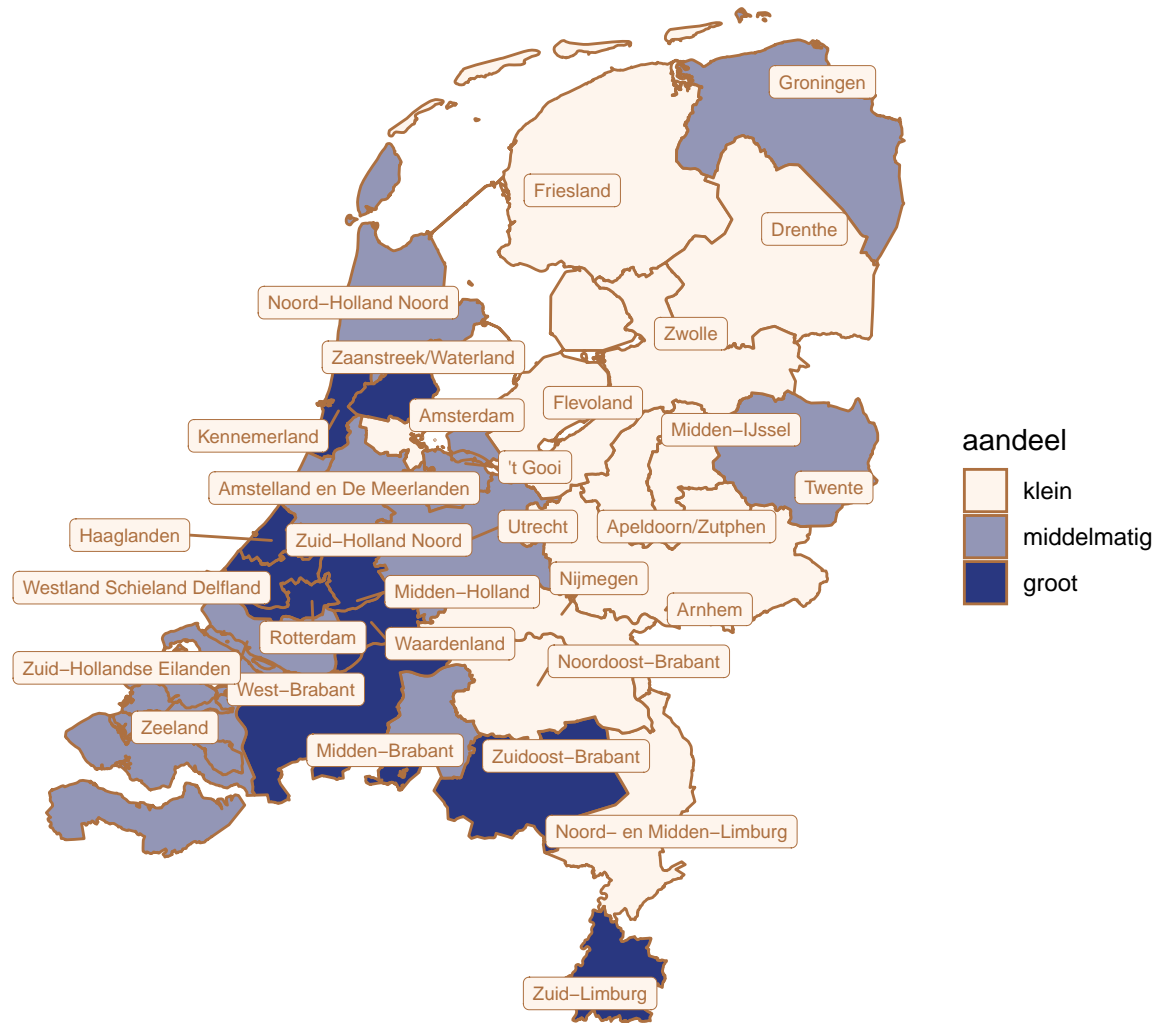
We hebben van het CIZ data ontvangen over het aantal nieuw afgegeven indicaties en sterftcijfers. Dit betreft data vanaf 2018. In deze rapportage zijn indicatiegegevens weergegeven tot en met week 17 (2 mei 2021). De sterftcijfers zijn weergegeven tot en met week 18 (9 mei 2021). Ook hebben wij gegevens over de bezettingsgraad van verpleeghuizen ontvangen van de zorgkantoren. Dit betreft gegevens vanaf 2020 en lopen tot en met week 16 (25 april 2021). Daarnaast hebben wij wachtlijstgegevens ontvangen van Zorginstituut Nederland (ZiNL), lopende vanaf 2019 tot en met 1 april 2021 (deze gegevens worden maandelijks aangeleverd). Verder hebben wij vanuit Vernet verzuimcijfers ontvangen voor de jaren 2019, 2020 en 2021, tot en met 1 april van 2021. Van het RIVM hebben wij data ontvangen over Covid-19 besmettingen in verpleeghuizen en gehandicaptenzorginstellingen. In deze rapportage wordt deze data weergegeven van week 28 (6 juli 2020) tot en met week 16 (25 april 2021) of week 18 (9 mei 2021), afhankelijk van het hoofdstuk. Als laatste hebben wij gebruik gemaakt van openbare data gepubliceerd door het CBS.

1.3 Regionale indeling

Nederland is ingedeeld in 31 zorgkantorregio's. De regio-indeling is bepaald in het Besluit langdurige zorg. Het coronavirus heeft de regio's in verschillende mate getroffen. In de eerste golf zijn met name regio's in Zuidoost Nederland zwaar getroffen, maar ook een aantal meer noordelijk gelegen zorgkantorregio's hebben relatief hoge sterftcijfers. In de tweede golf is dit beeld anders. Om overzicht te bieden willen we de zorgkantorregio's groeperen, maar met het oog op de sterftcijfers is een indeling van de 31 regio's naar noord, midden en zuid niet wenselijk. Zo worden immers afwijkende effecten uitgemiddeld. Daarom hebben we de zorgkantorregio's in dit rapport ingedeeld op basis van de relatieve sterfte onder de Wlz-populatie tussen week 42 van 2020 en week 5 van 2021, de periode waarin, ten tijde van de tweede golf, oversterfte binnen de Wlz plaatsvond. Deze methode is gelijk aan de methode die wij in eerdere rapporten hebben gehanteerd, alleen betreft het nu een andere periode. Elk van de zorgkantorregio's valt in één van de categorieën klein, middelmatig of groot¹, waarbij in regio Zwolle, ten opzichte van de Wlz populatie in desbetreffende regio, relatief gezien de minste sterfgevallen waren en in regio Kennemerland de meeste sterfte is waargenomen. Zie voor een weergave van de indeling Figuur 1.

¹ De zorgkantoren zijn op een dusdanige manier gegroepeerd, dat de categorieën grofweg even groot zijn. De 3 categorieën bevatten de volgende kenmerken:
Klein: n = 11, min = 9.87%, max = 12.55%
Middelmatig n = 10, min = 12.56%, max = 13.23%
Groot n = 10, min = 13.25%, max = 15.73%.

Figuur 1 Aandeel van het aantal overledenen van de totale Wlz populatie, berekend en weergegeven per regio

Databron: CBS & CIZ

1.4 Opzet

In hoofdstuk 2 gaan we in op de nieuw afgegeven indicaties in de Wlz. In hoofdstuk 3 beschrijven we de sterftcijfers. In hoofdstuk 4 bekijken we de bezettingsgraad van de verpleeghuizen in Nederland en in hoofdstuk 5 behandelen we de wachtlijstgegevens binnen de Wlz populatie. In hoofdstuk 6 geven wij het ziekteverzuim in de zorg weer. Als laatste worden in hoofdstuk 7 de vervolgstappen besproken. In de bijlage wordt diverse data uit de rapportage weergegeven op zorgkantoorregio niveau.

1.5 Samenvatting

1.5.1 Nieuw afgegeven indicaties in de Wlz

Begin 2021 lag het aantal afgegeven indicaties voor de Gehandicaptenzorg (GHZ) en Verpleging en Verzorging (VV) samen net boven het niveau van 2019. In 2020 zagen we in deze periode een sterke toename van het aantal nieuw afgegeven indicaties in de beginperiode van corona. De laatste weken, vanaf week 14, laat een flinke variatie zien; dit is waarschijnlijk toe te schrijven aan de feestdagen die in deze weken vielen.

1.5.2 Sterftcijfers

Het aantal overleden personen binnen de Wlz populatie is relatief laag en ligt sinds week 8 nog onder het niveau van 2019 en 2020. Het aandeel overleden personen van de Wlz populatie binnen de landelijke sterfte neemt licht toe, maar dit wordt veroorzaakt doordat de landelijke sterfte ook is afgenomen. De corona gerelateerde sterfte in de GHZ en VV sectoren blijft laag met 1 à 2% in de week van 3 mei 2021.

1.5.3 Bezettingsgraad van de VV aanbieders

Na een lange periode van een lagere bezettingsgraad, zien we dat deze na week 6 (de week van 8 februari 2021) weer begint toe te nemen. In week 16 (de week van 19 april 2021) ging het nog om 3.450 lege plaatsen.

1.5.4 Wachtlijstgegevens van de Wlz populatie

De wachtlijsten blijven afnemen, en deze afname is te zien in alle sectoren. De afname is het grootst in de VV sector, waar de wachtlijsten tussen 1 maart en 1 april 2021 af zijn genomen met 1.621 wachtenden. De landelijke afname van de wachtlijsten in de VV sector ligt in lijn met de ontwikkeling die we zien in de toename van de bezettingsgraad bij VV aanbieders.

1.5.5 Ziekteverzuim in de zorg

Het totale, landelijke, verzuimpercentage in de zorg ligt vanaf februari 2020 hoger dan in dezelfde maanden van 2019. Ook in 2021 ligt het landelijk verzuimpercentage hoger dan in 2019. In april 2021 was het totale landelijke verzuimpercentage in de zorg 7,4%, ten opzichte van 6,2% in april 2019 en 7,6% in april 2020. Het verzuimpercentage is op 1 april 2021 in de VVT (Verpleging, Verzorging, Thuiszorg) sector het hoogst (8,6%) en in de ggz sector het laagst (6,7%).

2. Nieuw afgegeven indicaties in de Wlz

2.1 Data

Het CIZ geeft indicaties af voor de langdurige zorg. Het CIZ heeft gegevens over de nieuw afgegeven indicaties voor 2018 t/m 2021 aan ons verstrekt. Deze data bevat de ingangsdatum van de indicatie en het geïndiceerde zorgprofiel. Het is dus niet bekend of en wanneer een persoon daadwerkelijk Wlz-zorg ontvangt. Herindicaties zijn ook geen onderdeel van de dataset. De data is geschoond en op basis van de ingangsdata van de indicaties ingedeeld naar weken. We geven deze data weer tot en met week 17 van 2021 (tot en met 2 mei).²

2.2 Resultaten

2.2.1 Nieuwe indicaties in de Wlz: landelijk

Figuur 2 toont het aantal nieuw afgegeven indicaties per week - gebaseerd op de begindatum van de geldigheid - van week 18 in 2018 tot en met week 17 van 2021.

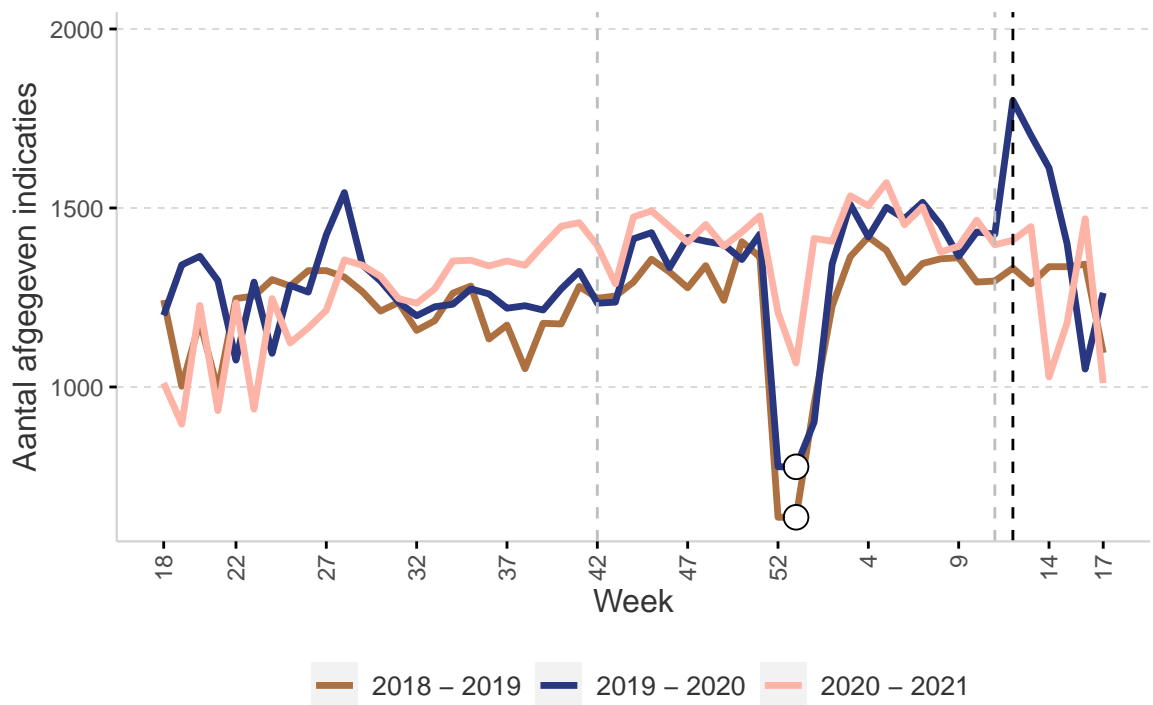
Per 1 januari 2021 is de directe toegang tot de Wlz voor geestelijke gezondheidszorg (ggz) en het aantal zorgprofielen in de ggz uitgebreid. Op 1 januari 2021 zorgt dit voor een grote piek in het aantal afgegeven indicaties. De ggz-indicaties die hiervoor zijn afgegeven, hebben vaak 1 januari als ingangsdatum. Voor het landelijke overzicht zou dit een vertekend beeld geven in de grafiek, omdat het om zo'n 10.000 extra ggz indicaties gaat. Daarom is in deze rapportage ervoor gekozen het landelijk beeld exclusief de ggz indicaties weer te geven. De ggz indicaties zijn wel weergegeven in figuur 3 waar de afgegeven indicaties per sector zijn weergegeven.

Week 11 (9 t/m 15 maart 2020) is in de figuur weergegeven met een grijze, verticale stippellijn. In die week werden op donderdag 12 maart 2020 de eerste landelijke coronamaatregelen aangekondigd. Week 12 is weergegeven met een zwarte, verticale stippellijn. Dit is de week waarin in 2020 de verpleeghuizen de aangepaste bezoekenregelingen invoerden waarmee het bezoek in verpleeghuizen sterk werd beperkt. Week 42 is ook weergegeven met een grijze, verticale stippellijn. In die week in 2020 is de landelijke, gedeeltelijke lockdown, ten tijde van de tweede golf, ingegaan.

² Week 52 en 53 zijn weken die niet goed te vergelijken zijn met de overige weken. Dit omdat kerst vaak in week 52 valt, en in week 53 de jaarwisseling valt, of deze week niet bestaat. In jaren waar geen week 53 voorkwam, is de data van week 52 gebruikt. Dit is weergegeven met een wit bolletje in de grafieken.

Na week 13 van 2021 zien we een wat grillig beeld in het aantal nieuw afgegeven indicaties. Het aantal afgegeven indicaties laat een dip zien in week 14, en ook een flinke daling in week 17. Dit wordt mogelijk verklaart doordat Tweede Paasdag in week 14 viel en Koningsdag in week 17. Het aantal nieuw afgegeven indicaties in week 17 2021 voor de sectoren VV en GHZ samen is 1011.

Figuur 2 Aantal afgegeven indicaties op ingangsdatum over de jaren heen, landelijk weergegeven (VV en GHZ)

Databron: CIZ

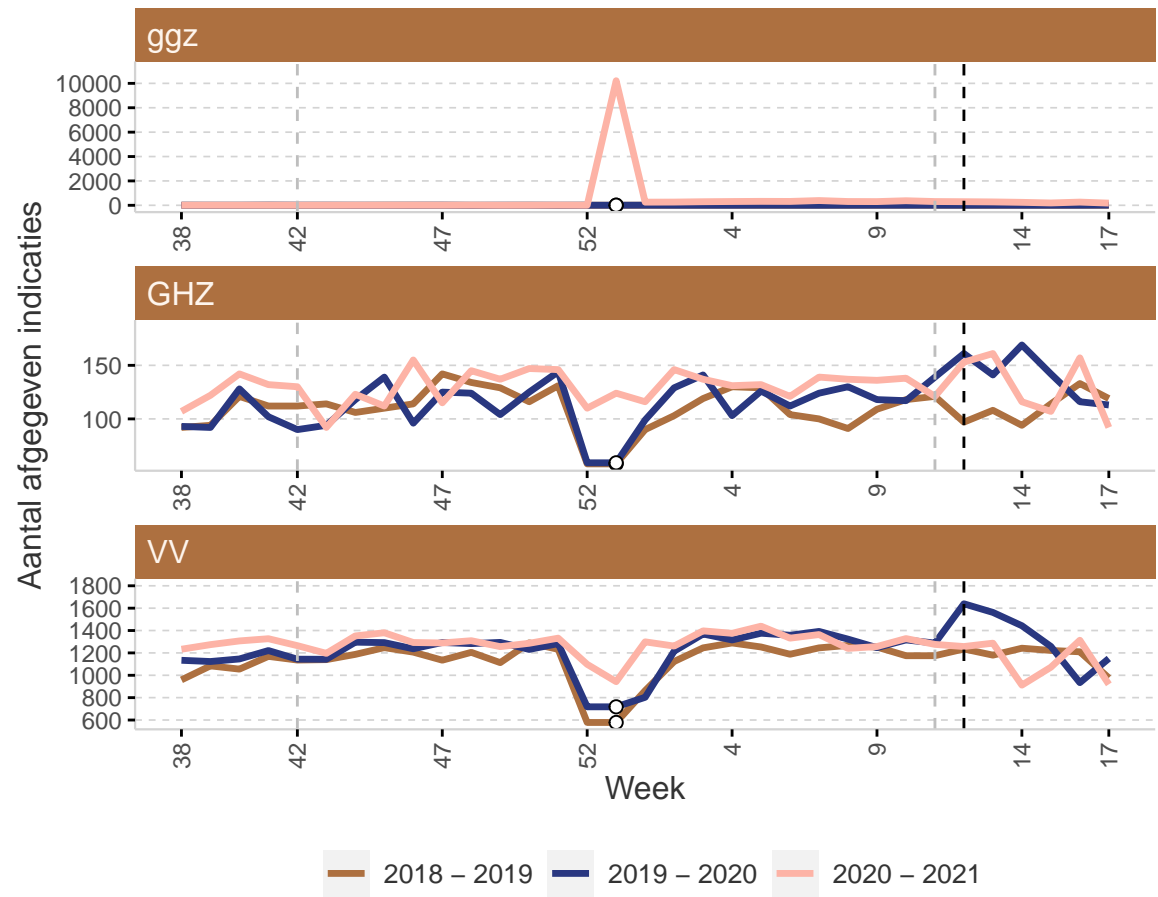
2.2.2 Nieuwe indicaties in de Wlz: per sector en categorie

In Figuur 3 is het aantal afgegeven indicaties op ingangsdatum per sector weergegeven vanaf week 38 in alle jaren tot en met week 17 van 2021. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de sectoren VV, GHZ en ggz. Week 42 is weergegeven met een grijze, verticale stippellijn. In die week in 2020 is de landelijke, gedeeltelijke lockdown, ten tijde van de tweede golf ingegaan. Let op: de verticale as varieert per sector.

Te zien is dat ook als we per sector kijken, het effect van Tweede Paasdag in week 14 en Koningsdag in week 17 zichtbaar lijken te zijn. In de eerste 12 weken van 2021 zien we in de VV sector en GHZ sector dat het aantal afgegeven indicaties redelijk in lijn ligt met voorgaande jaren. In de ggz zien we zoals verwacht een grote stijging begin januari in het aantal nieuw afgegeven indicaties, vanwege de directe toegang tot de Wlz voor ggz indicaties die vanaf 1 januari 2021 onder de Wlz vallen. Na deze piek ligt het aantal nieuw afgegeven indicaties net boven het niveau van voorgaande jaren in de ggz sector.

In totaal zijn er in 2020 70.494 indicaties afgegeven. Dit ten opzichte van 66.954 indicaties in 2019 en 65.538 indicaties in 2018.

Figuur 3 Aantal afgegeven indicaties op ingangsdatum over de jaren heen, weergegeven per sector

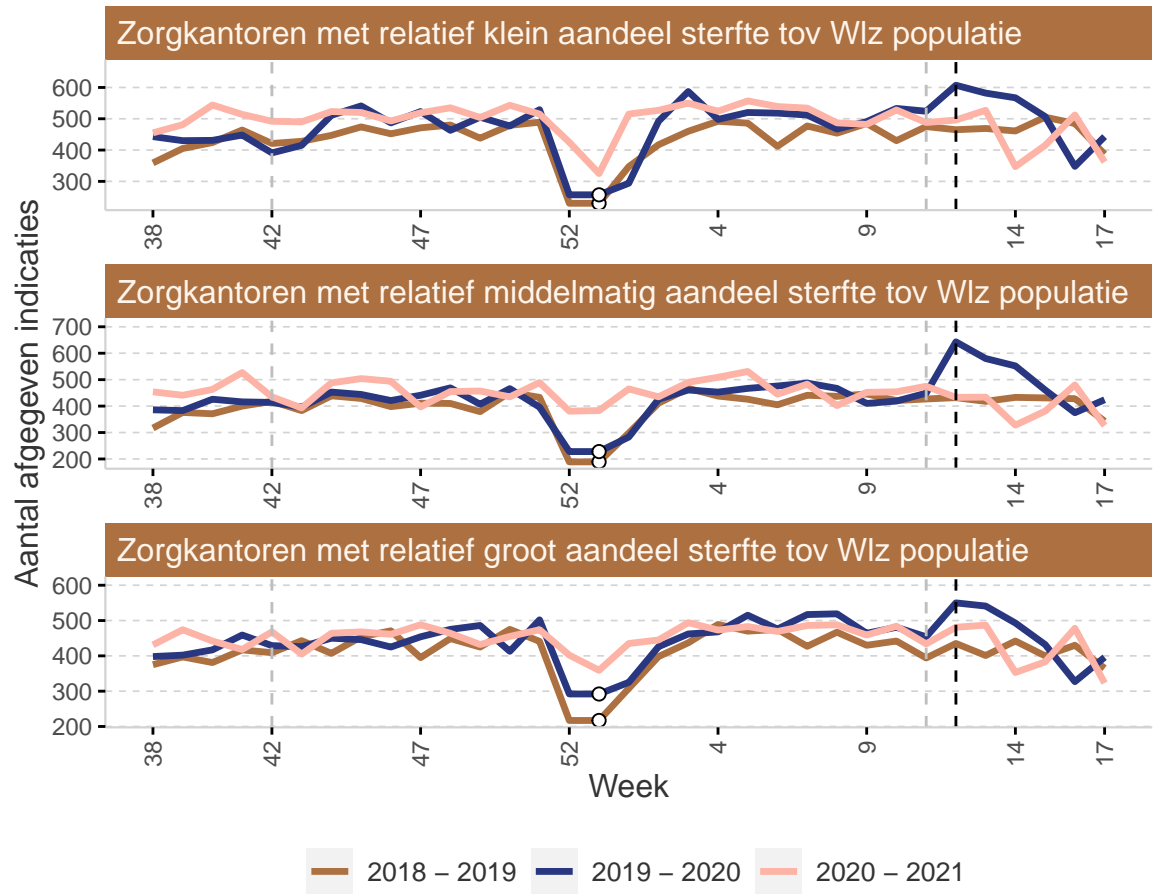

Databron: CIZ

In Figuur 4 worden de afgegeven indicaties weergegeven naar de indeling van de zorgkantorregio's op basis van de relatieve sterfte in de Wlz-populatie in de regio. De data in dit figuur wordt weergegeven vanaf week 38 in alle jaren tot en met week 17 van 2021. Week 53 wordt in jaren waarin geen week 53 was weergegeven met een wit bolletje. In dit geval is de data van week 52 gebruikt. In dit figuur is, net als in het landelijk beeld, de ggz sector voor nu buiten beeld gelaten. Week 42 is weergegeven met een grijze, verticale stippellijn. In die week in 2020 is de landelijke, gedeeltelijke lockdown, ten tijde van de tweede golf ingegaan.

Te zien is dat het beeld weinig verschilt van het landelijk beeld, met een sterke daling in week 14 (Tweede Paadag) en week 17 (Koningsdag).

Figuur 4 Aantal afgegeven indicaties op ingangsdatum over de jaren heen, weergegeven per categorie

Databron: CIZ

3. Sterftcijfers binnen de Wlz-populatie

3.1 Data

De Basisregistratie Personen (BRP)-gegevens van alle CIZ-cliënten met aanspraak op Wlz-zorg worden frequent geactualiseerd. Dit betreft onder andere overlijdensgegevens. Het CIZ heeft een bestand aangeleverd met deze data over 2018, 2019, 2020 en de beschikbare weken voor 2021. De data zijn geschoond en we geven deze data weer tot en met week 18 van 2021 (tot en met 9 mei).³ Van het RIVM ontvangen we data over het aan corona gerelateerde sterfgevallen in verpleeghuizen. Deze data is weergegeven van week 28 (6 juli 2020) tot en met week 18 (9 mei 2021).

3.2 Resultaten

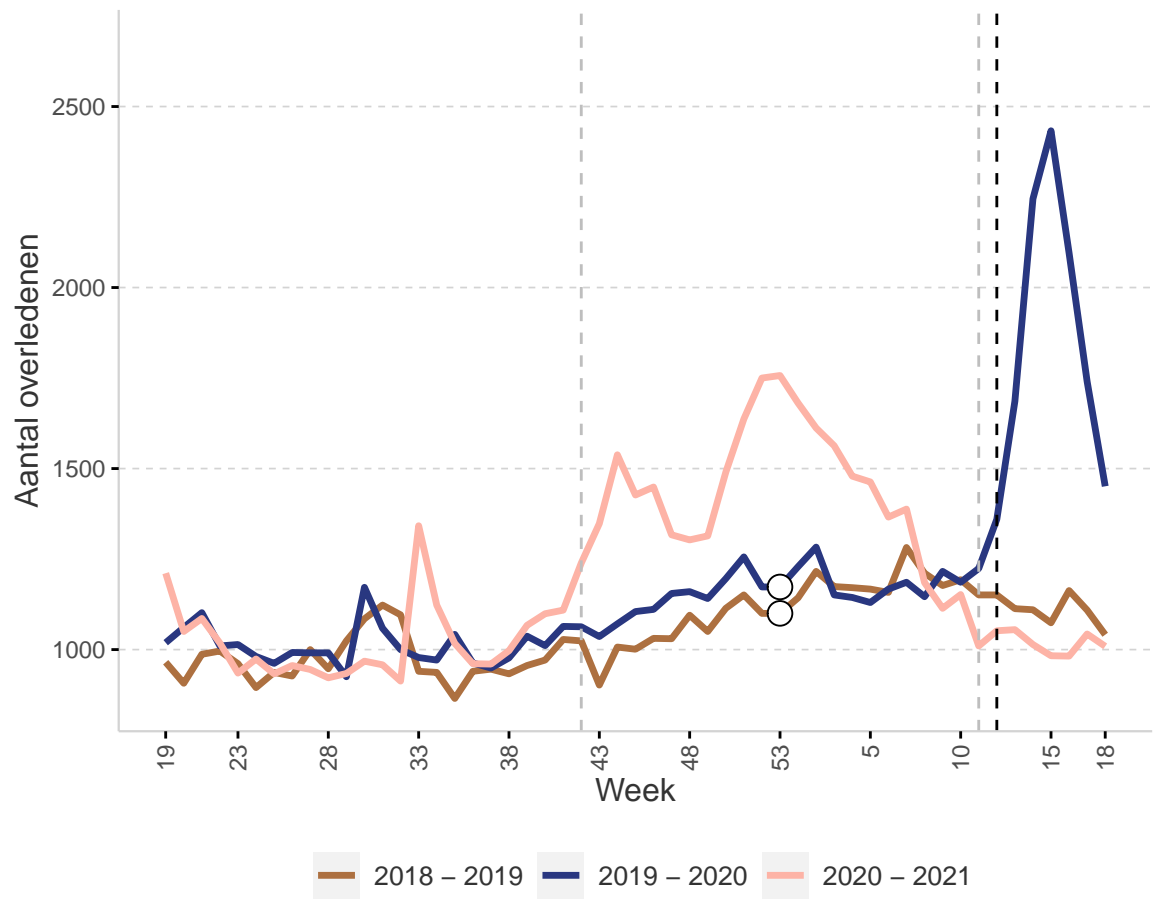
3.2.1 Sterftcijfers: landelijk

In Figuur 5 tonen we het aantal sterfgevallen binnen de Wlz-populatie voor de eerste 18 weken van 2021, voor heel 2019 en 2020, en de laatste 34 weken van 2018. In de figuur zijn de weken 11 (grijs), 12 (zwart) en 42 (grijs) gemarkeerd met een verticale stippellijn. In week 11 valt 12 maart 2020, het moment waarop de eerste landelijke coronamaatregelen werden aangekondigd (op deze dag werden evenementen afgelast en riep de overheid op om zoveel mogelijk thuis te werken). In week 12 van 2020 werden de bezoekersrestricties in de verpleeghuizen ingevoerd. In week 42 van 2020 is de landelijke, gedeeltelijke lockdown, ten tijde van de tweede golf, ingegaan.

Het aantal sterfgevallen binnen de Wlz populatie ligt in 2021 vanaf week 8 onder het niveau van 2019 en 2020. Het aantal sterfgevallen in week 18 is 1.009.

³ In jaren waar geen week 53 voorkwam, is de data van week 52 gebruikt. Dit is weergegeven met een wit bolletje in de grafieken.

Figuur 5 Aantal overledenen in de Wlz populatie over de jaren heen, landelijk weergegeven

Databron: CIZ

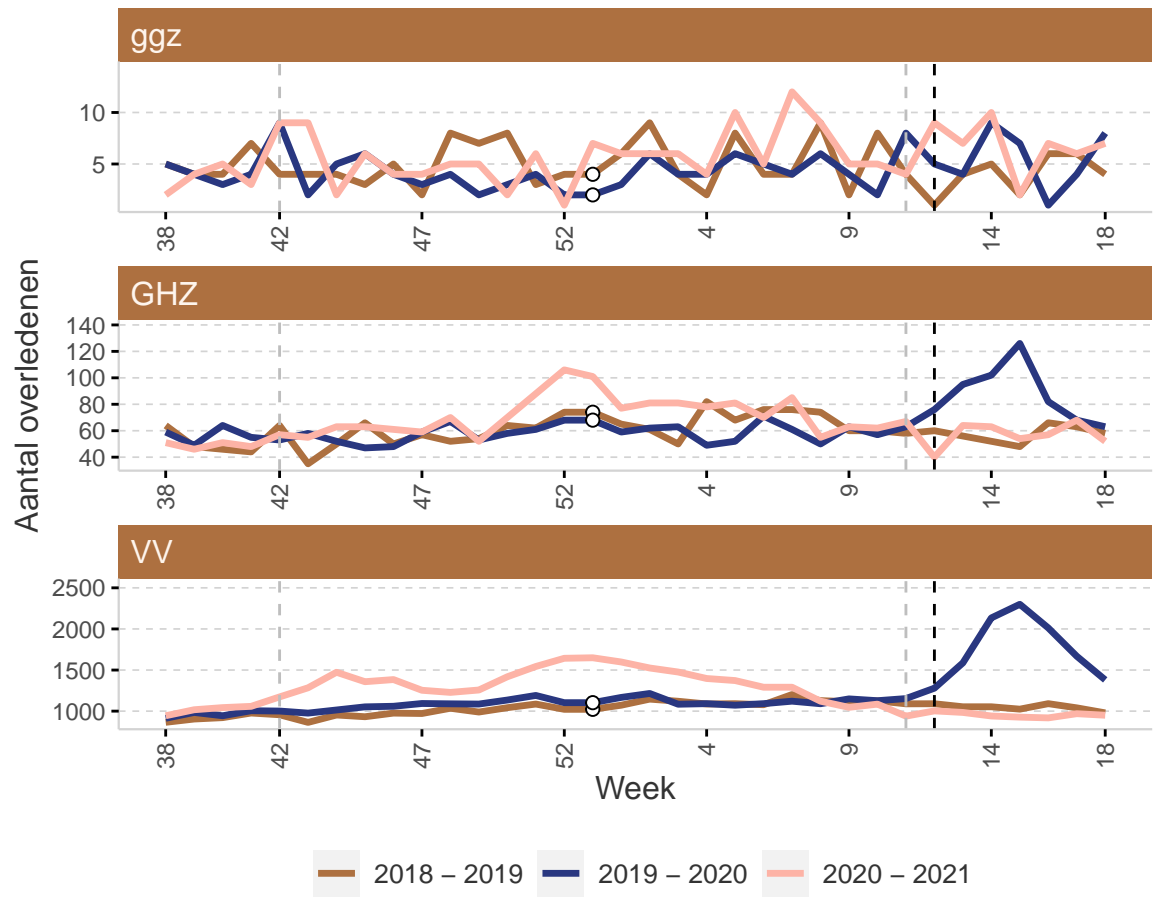
3.2.2 Sterftcijfers binnen de Wlz: per sector

In Figuur 6 splitsen we de sterftcijfers per sector. De sterftcijfers zijn weergegeven van week 38 t/m 18 voor 2018 t/m 2021. Let op: de verticale as varieert per sector.

In de GHZ sector zien we dat de sterfte binnen de GHZ populatie in de afgelopen maand rond het niveau van dezelfde periode in 2019 ligt. In week 18 overleden er in de GHZ sector 52 personen.

In de VV sector zien we dat de sterfte binnen de VV populatie vanaf week 8 net onder het niveau van dezelfde periode in 2019 ligt. In week 18 overleden er in de VV sector 950 personen.

Figuur 6 Aantal overledenen in de Wlz over de jaren heen, weergegeven per sector

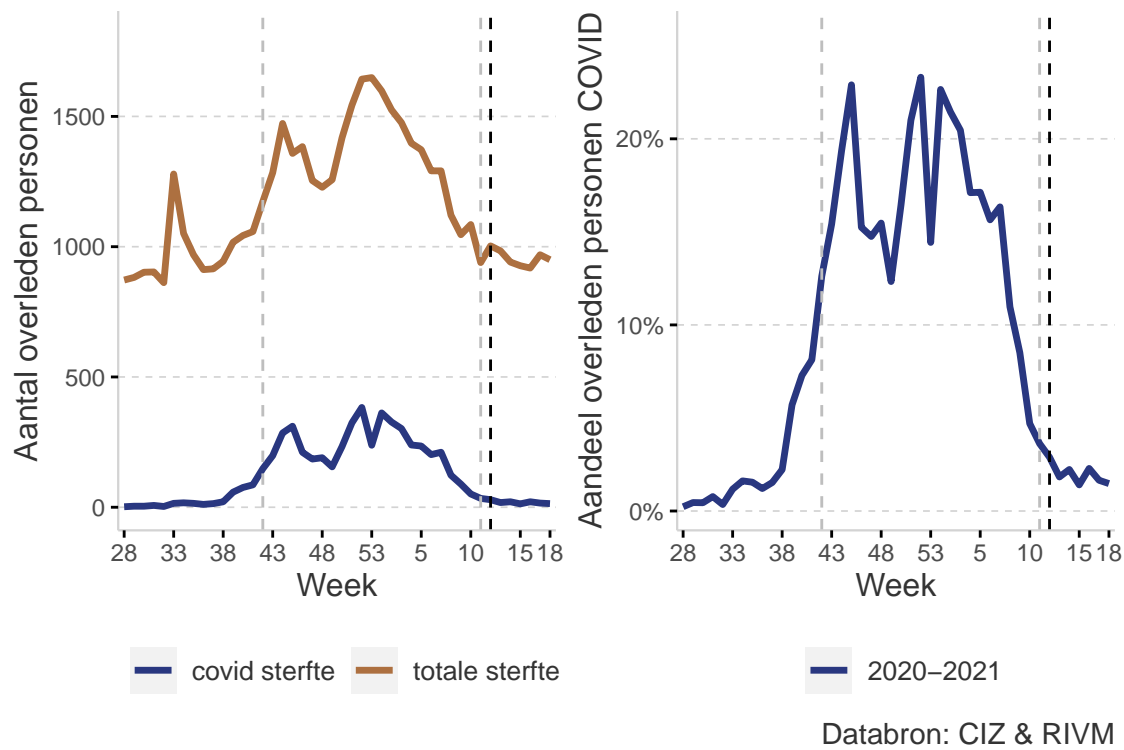
Databron: CIZ

3.2.3 Sterfte aan COVID-19 binnen de VV sector

In Figuur 7 vergelijken wij de sterftcijfers binnen de volledige VV populatie met de sterftcijfers van bewoners van verpleeghuizen (intramuraal) die positief getest waren voor COVID-19. Deze data wordt weergegeven vanaf week 28 (6 juli 2020) tot en met week 18 (9 mei 2021). Links staan de totalen onder elkaar weergegeven en rechts wordt het aandeel van de corona gerelateerde sterfte binnen de gehele VV sector getoond.

Te zien is dat aan het einde van 2020 de corona gerelateerde sterfte in de verpleeghuizen relatief hoog was, en een aantal keer boven de 20% uitkwam. Vanaf begin 2021 zien we dat de corona gerelateerde sterfte aan het afnemen is, en de laatste weken rond de 1 à 2 % ligt. In week 18 is de corona gerelateerde sterfte 1.5%.

Figuur 7 Aantal COVID-19 gerelateerde overlijdens in verpleeghuizen ten opzichte van de totale sterfte in de Verpleeghuissector

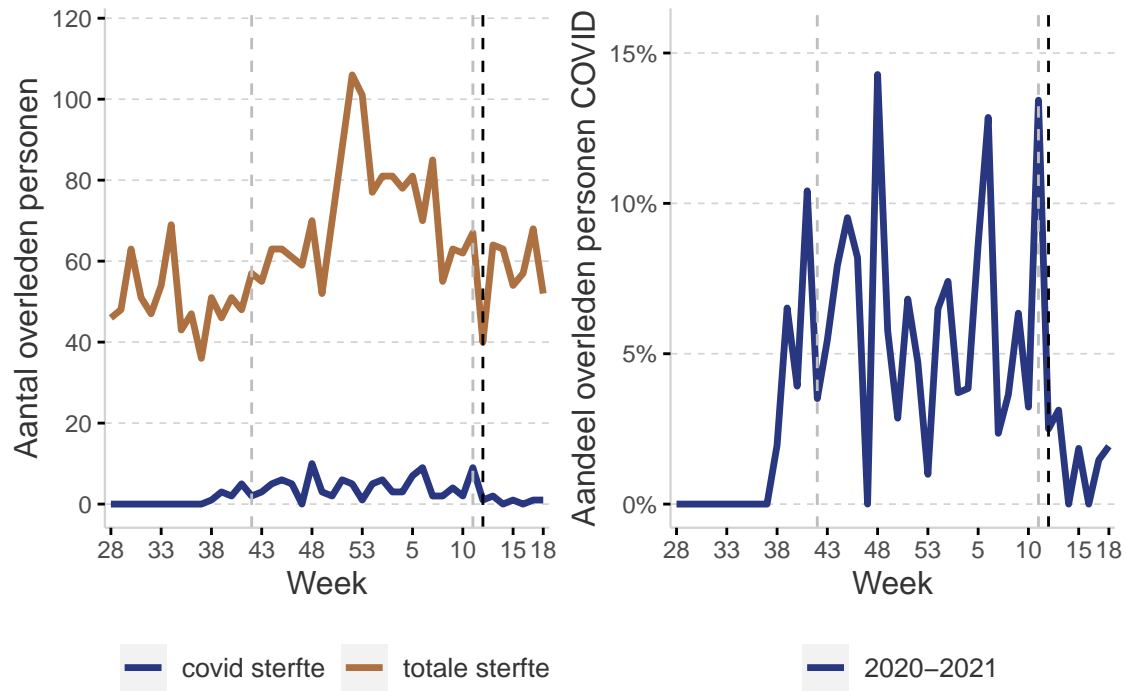

3.2.4 Sterfte aan COVID-19 binnen de GHZ sector

In Figuur 8 vergelijken wij de sterftcijfers binnen de volledige GHZ populatie met de sterftcijfers van bewoners van gehandicapteninstellingen (intramuraal) die positief getest waren voor COVID-19. Deze data wordt weergegeven vanaf week 28 (6 juli 2020) tot en met week 18 (9 mei 2021). Links staan de totalen onder elkaar weergegeven en rechts wordt het aandeel van de corona gerelateerde sterfte binnen de gehele GHZ sector getoond.

Te zien is dat het beeld in de GHZ sector wat grilliger is dan in de VV sector, met veel pieken en dalen. Dit is te verklaren door de lagere aantallen. In de laatste maanden van 2020 en de eerste maanden van 2021 piekt het aandeel corona gerelateerde sterfte een aantal keer boven de 10%. Vergelijkbaar met de VV sector zien we dat de corona gerelateerde sterfte in de GHZ sector de laatste weken weer wat lager ligt, tussen de 0 en 3%. In week 18 is de corona gerelateerde sterfte 1.9%.

Figuur 8 Aantal COVID-19 gerelateerde overlijdens in gehandicapteninstellingen ten opzichte van de totale sterfte in de Gehandicaptensector

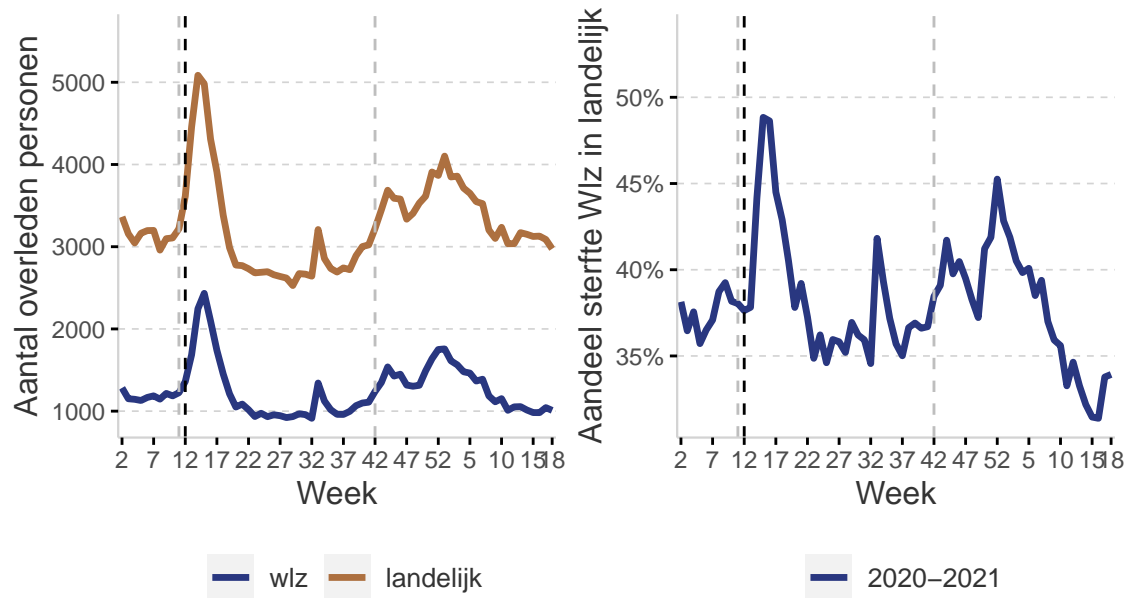
Databron: CIZ & RIVM

3.2.5 Sterftecijfers binnen de Wlz in vergelijking met landelijke sterftecijfers

In Figuur 9 vergelijken we de sterftecijfers binnen de Wlz-populatie met de landelijke sterftecijfers. Links staan de totalen onder elkaar weergegeven en rechts wordt het aandeel van de sterfte binnen de Wlz ten opzichte van het landelijk totaal getoond.

Sinds begin januari zien we de sterfte afnemen, zowel landelijk als binnen de Wlz. Het aandeel sterfte Wlz binnen de landelijke sterfte is na een flinke afname tussen eind 2020 en de eerste periode van 2021 de laatste weken weer wat toegenomen. In week 18 was het aandeel sterfte van de Wlz populatie binnen de landelijke sterfte 33.9%. Figuur 9 laat echter zien dat dit meer lijkt te komen door een daling in de landelijke sterfte, dan door een stijging in de sterfte binnen de Wlz populatie.

Figuur 9 Aantal overledenen in de Wlz tov landelijk in het jaar 2020/2021

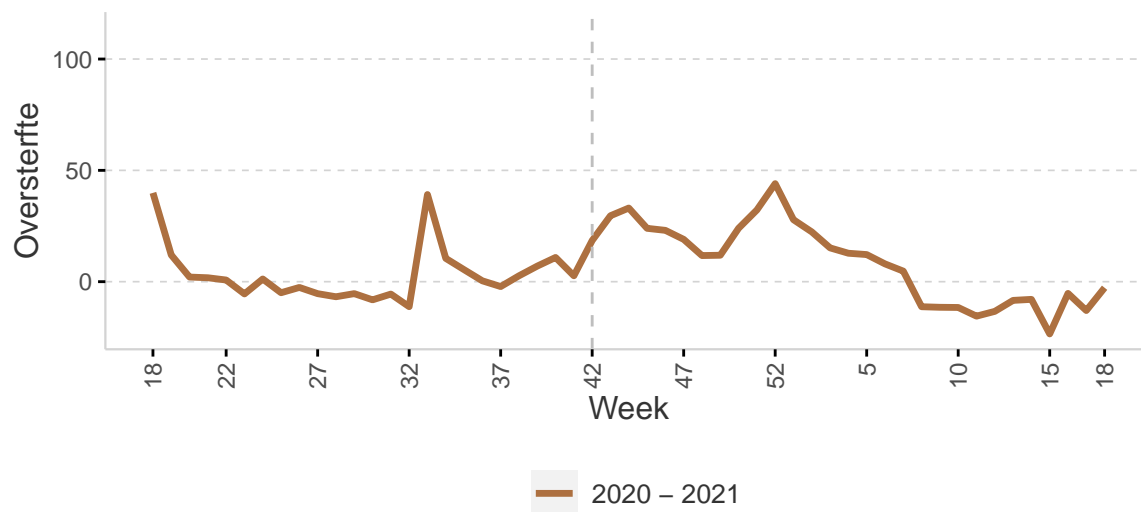

Databron: CIZ & CBS

3.2.6 Sterftcijfers binnen de Wlz: oversterfte

Figuur 10 toont het berekende percentage oversterfte van week 18 van 2020 tot en met week 18 van 2021.⁴ De grafiek laat zien dat er vanaf week 7 2021 sprake is van ondersterfte. In week 18 is er met -2.7% ook nog sprake van ondersterfte.

Figuur 10 Percentage oversterfte in de Wlz in 2020/2021

Databron: CIZ en CBS

⁴ In de berekening van oversterfte is gecorrigeerd op de jaarlijkse toename van de Wlz populatie.

4. Bezettingsgraad VV aanbieders

4.1 Data

In dit hoofdstuk analyseren we de bezettingsgraad bij VV aanbieders. De gegevens zijn verzameld door de zorgkantoren en gebundeld aangeleverd. De gegevens betreffen de bezetting van VV aanbieders per zorgkantorregio. De data zijn geschoond en worden weergegeven voor de weken 2 van 2020 t/m week 16 van 2021 (25 april 2021).⁵ Let wel: de data van de bezettingsgraad bij VV aanbieders kan met terugwerkende kracht nog veranderen.⁶ Van het RIVM ontvangen we data over de aan corona gerelateerde sterfgevallen in verpleeghuizen. Deze data is weergegeven van week 28 (6 juli 2020) tot en met week 16 (25 april 2021).

De gegevens zijn als volgt opgezet:

- Voor gecontracteerde VV aanbieders worden per datum (op dag niveau) de aantallen cliënten opgeteld die bij deze aanbieder 'In zorg' zijn voor 'Verblijf met opname'. De status 'In zorg' wordt afgeleid van informatie uit toewijzingen en bijbehorende meldingen (dus niet op basis van declaratie-informatie).
- De sector is bepaald op aanbiederniveau. Verblijft bijvoorbeeld een cliënt met 3VG indicatie/toewijzing bij een V&V aanbieder, dan telt deze cliënt mee. Verblijft bijvoorbeeld een 4VV-client bij een VG instelling, dan telt deze cliënt niet mee.

⁵ Week 1 2020 bestaat in deze dataset niet uit een volledige week, daarom zijn gegevens van week 1 niet vergelijkbaar tussen jaren en met andere weken.

⁶ Soms zit er een vertraging tussen het moment dat een cliënt wordt opgenomen en dat deze wordt aangemeld als zijnde 'In zorg'. Deze aanmelding kan met terugwerkende kracht worden gedaan. Ook komt het voor dat het aantal aanbieders, dat meegenomen wordt bij het berekenen van de bezettingsgraad van een regio, wijzigt. Een aanbieder die zowel GHZ als VV zorg levert, kan bij nader inzien toch als VV aanbieder worden meegenomen, bijvoorbeeld. Dit heeft impact op de bezettingsgraad horende bij een regio.

4.2 Resultaten

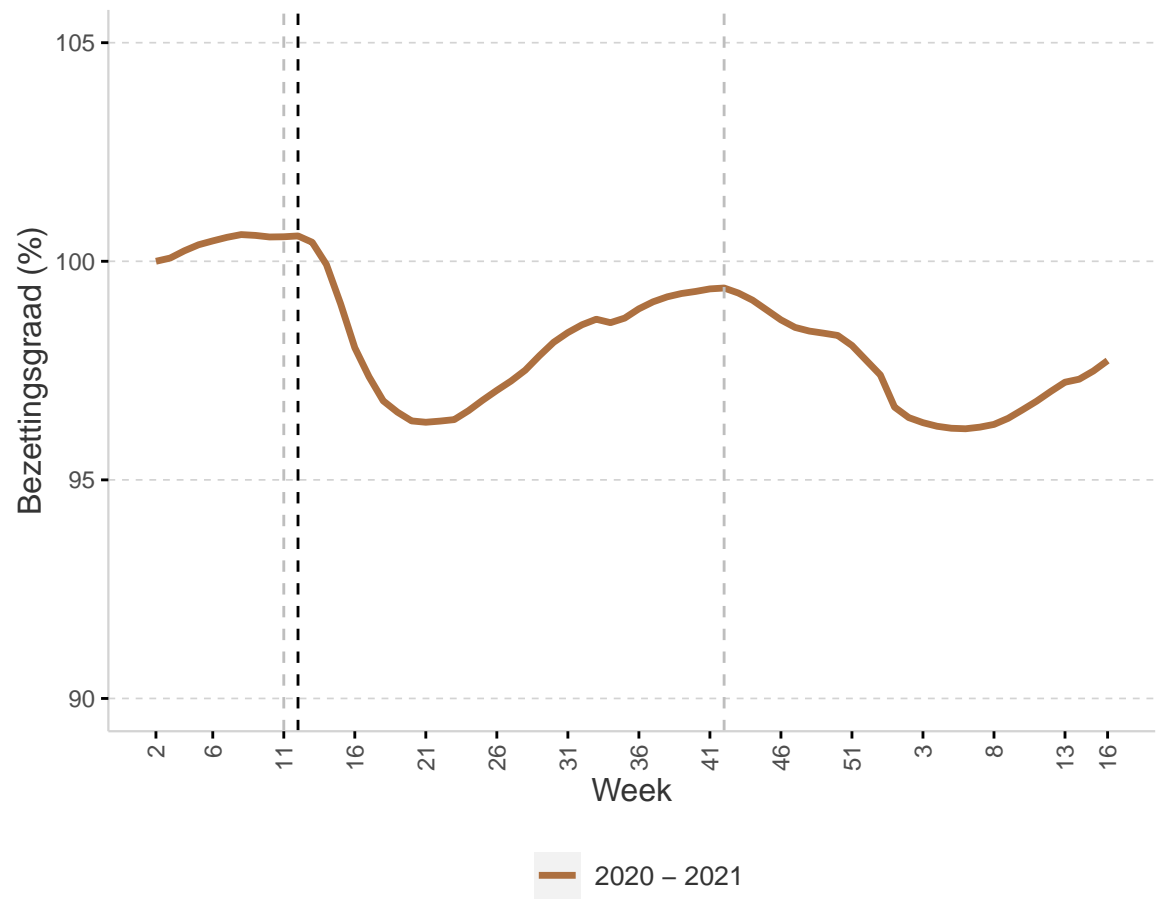
4.2.1 Bezettingsgraad VV aanbieders: landelijk

In Figuur 11 is de bezettingsgraad van de VV aanbieders in Nederland weergegeven voor de weken 2 van 2020 t/m 16 van 2021. In de figuur zijn de weken 11, 42 (beide grijs) en 12 (zwart) van 2020 gemarkeerd met een verticale stippellijn. In week 11 2020 valt 12 maart, het moment waarop de eerste landelijke coronamaatregelen werden aangekondigd (op deze dag werden evenementen afgelast en riep de overheid op om zoveel mogelijk thuis te werken). In week 12 werden de bezoekersrestricties in de verpleeghuizen ingevoerd en vanaf week 42 was er wederom sprake van een landelijke, gedeeltelijke lockdown. De data is geïndexeerd op week 2 van 2020, op dat moment waren er gemiddeld 129.894 plekken bezet.

Vanaf week 7 2021 zien we de bezettingsgraad in de verpleeghuizen weer toenemen. Dit lijkt het effect te zijn van het vaccineren van bewoners en personeel en de daling die te zien is het aantal (corona gerelateerde) sterfgevallen. De bezettingsgraad heeft tot op heden het niveau van voorafgaand aan de coronacrisis niet meer gehaald. Ten opzichte van het gemiddelde over week 2 tot en met 10 in 2020 (voorafgaand aan de coronacrisis), ligt de landelijke bezetting van de VV aanbieders op basis van de laatste data in week 16 nog 3.450 plekken lager. Dit waren op het laagste punt in 2021 nog 5.476 lege plaatsen in totaal.

Een lage bezettingsgraad impliceert dat er lege plaatsen zijn bij VV aanbieders. Er kunnen verschillende redenen zijn waarom deze lege plaatsen niet direct zijn gevuld, bijvoorbeeld: personen met een Wlz-indicatie hebben opname in een instelling uitgesteld en proberen zorg zo lang mogelijk thuis te regelen met behulp van mpt, vpt, pgb en mantelzorg. Daarnaast zijn er veel signalen dat het ziekteverzuim in verpleeghuizen hoog is wat voor personeelstekorten zorgt. Ook is het aannemelijk dat verpleeghuizen waar een uitbraak van Covid gaande is, op dat moment geen of slechts beperkt nieuwe cliënten kunnen opnemen.

Figuur 11 Bezettingsgraad van VV aanbieders tov week 2 2020, landelijk weergegeven

Databron: Zorgkantoren

4.2.2 Bezettingsgraad VV aanbieders: per categorie

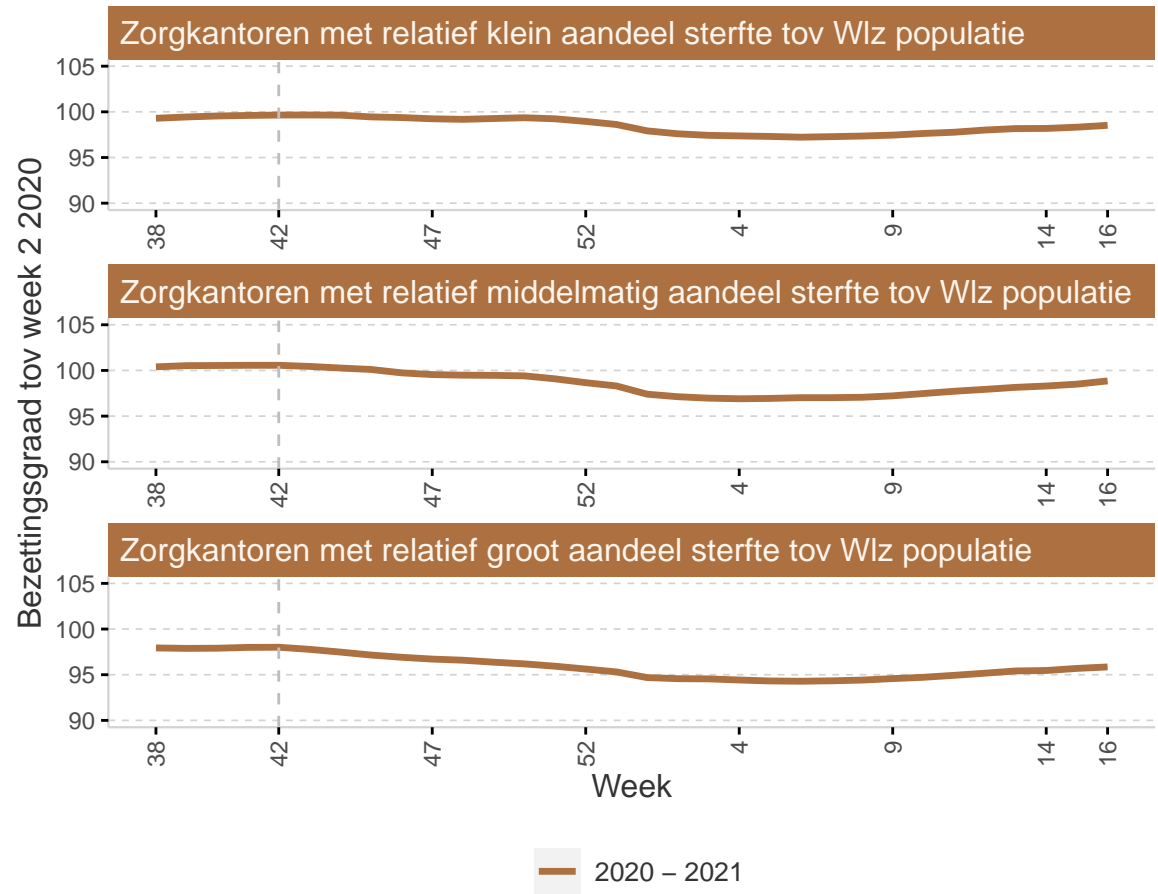
In Figuur 12 wordt de bezettingsgraad weergegeven naar de indeling van de zorgkantoorregio's op basis van relatieve sterfte in de Wlz-populatie⁷ vanaf week 42 (12 oktober 2020).

We zien dat bij de zorgkantoren die tijdens de tweede golf de meeste sterfte onder de Wlz populatie zagen, de bezettingsgraad in week 16 ook nog het laagst is met 96%. Wel is bij alledrie de categorieën het begin van herstel van de bezettingsgraad te zien in de laatste weken.

Het is belangrijk om te beseffen dat dit een gemiddeld beeld geeft ten opzichte van week 2 van 2020. Zo komt het ook binnen regio's voor, dat een aantal aanbieders te maken heeft met leegstand, maar dat bij een aantal andere aanbieders de bezettingsgraad juist is toegenomen. Hierdoor kan het voorkomen dat het regionale beeld positief uitvalt (d.w.z. een bezettingsgraad boven de 100), terwijl er wel degelijk nog sprake is van leegstand in delen van die regio. Dit werkt door in figuur 12.

⁷ Uitgaande van de relatieve sterfte in de Wlz-populatie van de regio.

Figuur 12 Bezettingsgraad van VV aanbieders per categorie

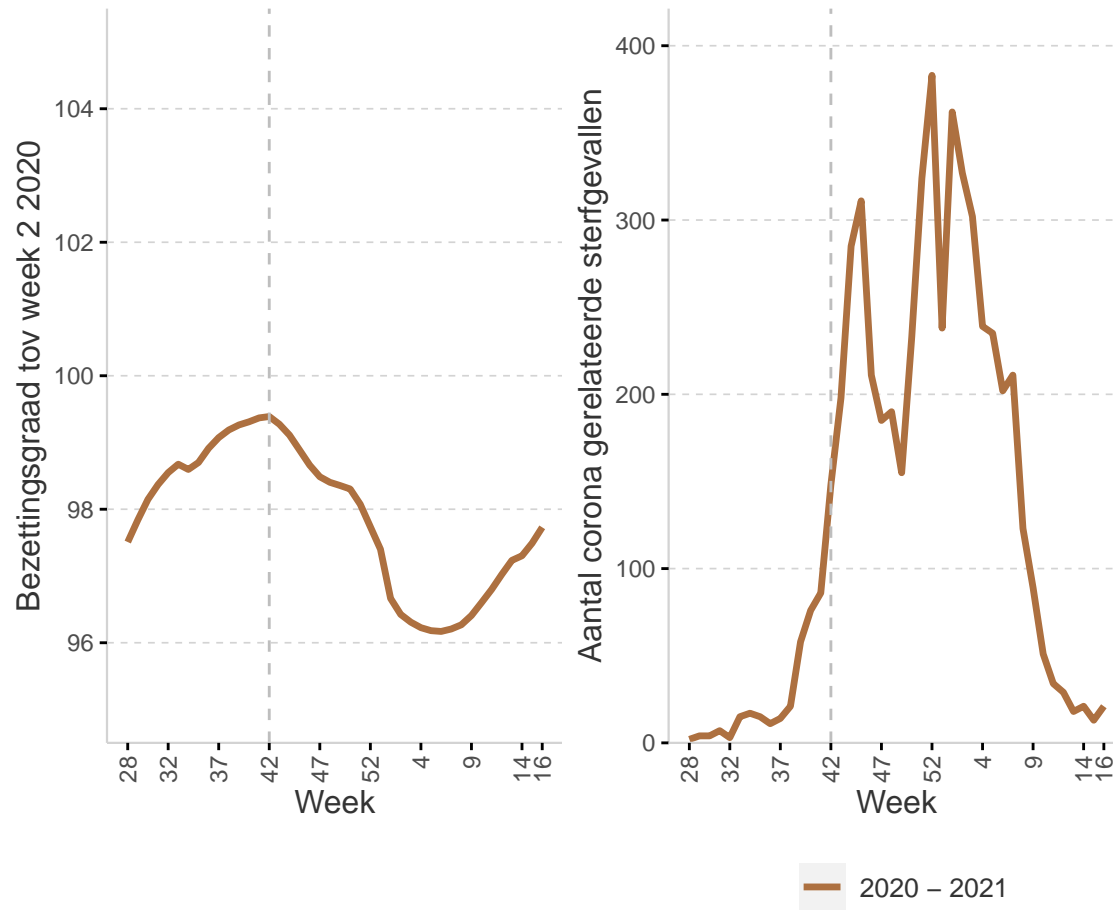

Databron: Zorgkantoren

4.2.3 Bezettingsgraad VV aanbieders: Corona gerelateerde sterfte in de VV sector

In Figuur 13 hebben wij van week 28 van 2020 tot en met week 16 van 2021 de ontwikkeling van de landelijke bezettingsgraad naast het aan corona gerelateerde sterfgevallen gepresenteerd. De ontwikkelingen hebben een tegengestelde relatie: als het aantal sterfgevallen toeneemt, is de verwachting dat de bezettingsgraad afneemt. Het aantal corona gerelateerde sterfgevallen zien we vanaf het begin van 2021 sterk afnemen, vermoedelijk mede door de uitrol van vaccinaties in verpleeghuizen vanaf begin 2021. Vanaf week 7 zien we de bezettingsgraad in de verpleeghuizen weer toenemen.

Figuur 13 Bezettingsgraad van VV aanbieders tov de corona gerelateerde sterfgevallen, landelijk weergegeven

5. Wachtlijsten in de Wlz-populatie

5.1 Data

De zorgkantoren leveren maandelijks gegevens over wachtlijsten en wachttijden in de langdurige zorg aan bij het Zorginstituut Nederland (ZiNL). Deze data wordt door het Zorginstituut geaggregeerd en maandelijks aangeleverd bij de NZa. De data bestaat uit het aantal personen per wachtstatus, de wachtduur en de zorginstelling. De gegevens zijn vervolgens geaggregeerd op zorgkantoonniveau en sector. In dit rapport hebben wij de wachtlijstgegevens gebruikt van 1 januari 2019 tot en met 1 april 2021. Van het RIVM ontvangen we data over het totaal aantal besmette verpleeghuislocaties. Deze data is weergegeven van juli 2020 tot en met april 2021.

5.2 Resultaten

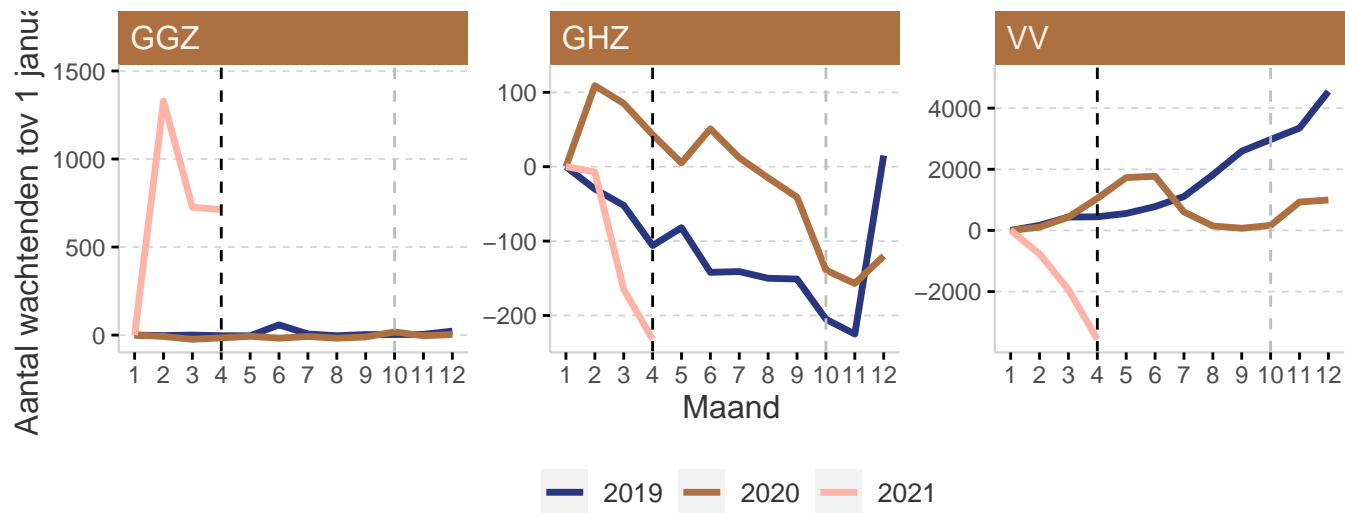
5.2.1 Wachtenden per sector

Figuur 14 geeft de ontwikkeling van het totaal aantal wachtenden in de langdurige zorg per sector weer voor 2019, 2020 en begin 2021. Maand 4 (april) is gemarkeerd met een verticale lijn. Dit is het peilmoment in 2020 waarop de maatregelen van de eerste golf van kracht waren. De gegevens zijn gecentreerd rondom de stand van peildatum 1 januari van het betreffende jaar. Op 1 januari 2021 was het aantal wachtenden voor de langdurige ggz 25, voor de GHZ 2.475 en voor de VV 21.029 personen.

Op 1 februari 2021 zien we een piek in het aantal wachtenden ggz, maar daarna neemt dit aantal weer wat af. Per 1 januari 2021 is directe toegang tot de Wlz voor geestelijke gezondheidszorg (ggz) zorgprofielen uitgebreid. Dit betekent dat het aantal ggz-wachtenden binnen de Wlz ook is toegenomen. Dit was in de data van peilmoment 1 januari 2021 nog niet zichtbaar.

Zowel in de VV sector als de GHZ sector zien we na 1 januari 2021 een forse daling in het aantal wachtenden. Tussen 1 januari 2021 en 1 april 2021 is het aantal GHZ wachtenden afgenomen met 232 wachtenden, en is het aantal VV wachtenden afgenomen met 3.560 wachtenden.

Figuur 14 Aantal wachtenden per sector - gecentreerd rondom 1 januari van betreffende jaar

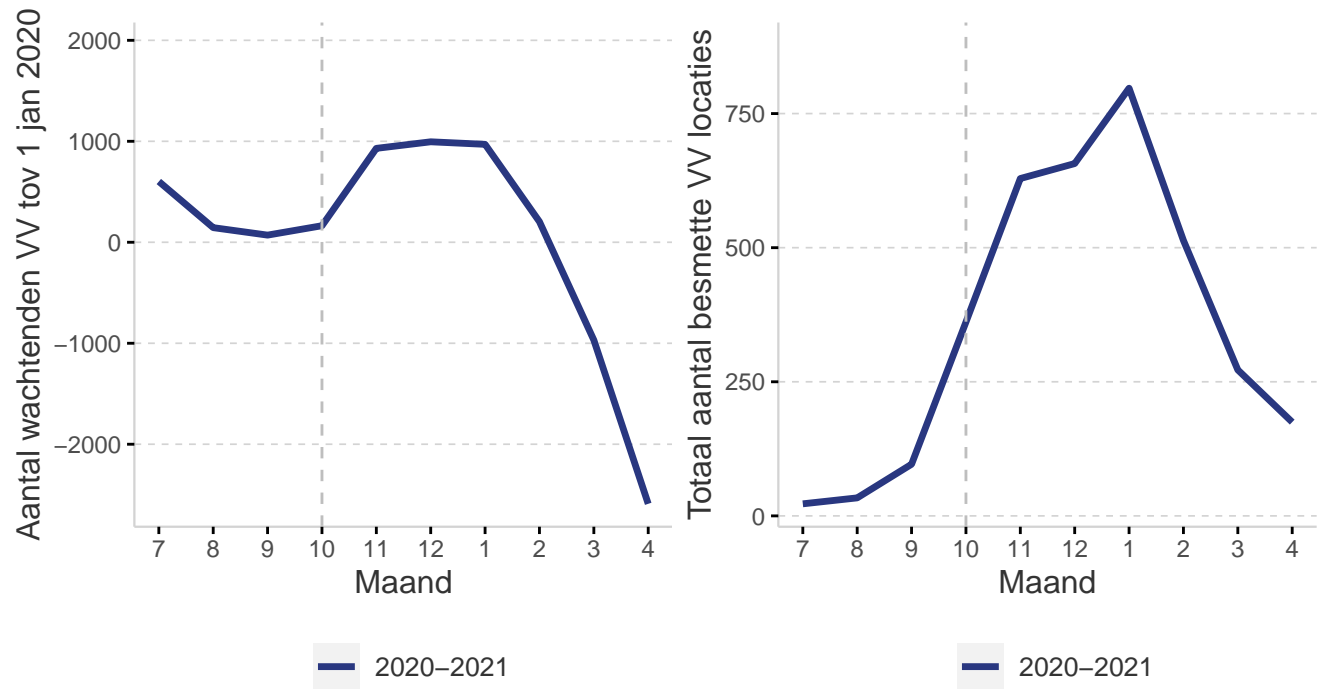
Databron: ZINL

5.2.2 Totaal wachtenden VV sector en totaal besmette verpleeghuislocaties

In Figuur 15 hebben we de ontwikkeling van het totaal aantal wachtenden in de VV sector naast de ontwikkeling van het totaal aantal besmette verpleeghuislocaties gezet. Te zien is dat het aantal wachtenden en het aantal besmette locaties zich grotendeels op dezelfde manier ontwikkelen. Dit ligt in de lijn der verwachting, ervan uitgaande dat besmette locaties aan de ene kant geen of een stuk minder cliënten kunnen opnemen, en aan de andere kant dat wachtenden wellicht huiverig zijn voor besmetting of bezoekersbeperkingen.

Vanaf peildatum 1 januari 2021 zien we het aantal wachtenden in de VV sector afnemen. Na januari 2021 zien we ook het aantal locaties waar corona besmettingen zijn geconstateerd afnemen. Bij beide zet de afname door tot aan in ieder geval april 2021.

Figuur 15 Aantal wachtenden per sector - gecentreerd rondom peildatum 1 januari 2020 tov het aantal besmette locaties

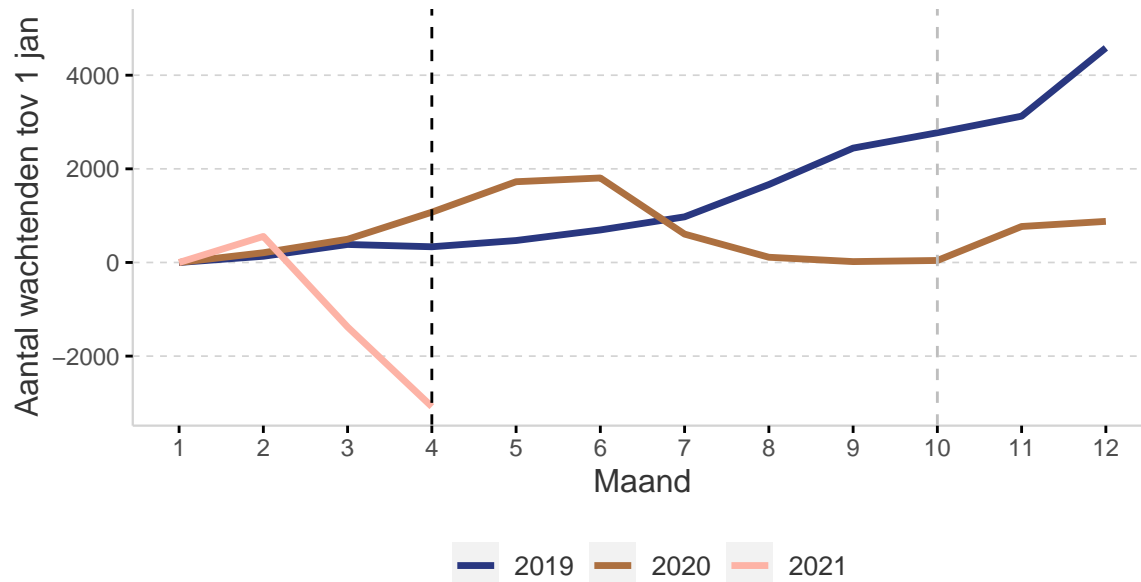
Databron: ZINL & RIVM

5.2.3 Ontwikkeling van de wachtlijsten: landelijk

Figuur 16 toont de landelijke ontwikkeling van de wachtlijsten ten opzichte van 1 januari in 2019, 2020 en 2021. Hierin zijn alle regio's en alle wachtstatussen (actief, urgent, wachtend op voorkeur met en zonder zorg) meegenomen. De aantallen zijn gecentreerd ten opzichte van peildatum 1 januari van de betreffende jaren. Op 1 januari 2019 was het aantal wachtenden 17.929, op 1 januari 2020 was het aantal wachtenden 22.676 en op 1 januari 2021 was het aantal wachtenden 23.529.

In 2021 zien we eerst een kleine stijging in het aantal wachtenden. Uit de eerdere grafieken blijkt dat deze stijging geheel veroorzaakt wordt door de toestroom van nieuwe ggz cliënten in de Wlz. Vanaf 1 februari neemt het aantal wachtenden af, en deze daling zet door tot aan 1 april 2021. In voorgaande jaren zien we dat het totaal aantal wachtenden niet of nauwelijks onder het niveau van 1 januari van het betreffende jaar kwam, en hoger of gelijk lag.

Figuur 16 Ontwikkeling wachtenden landelijk - gecentreerd rondom peildatum 1 januari van betreffende jaar

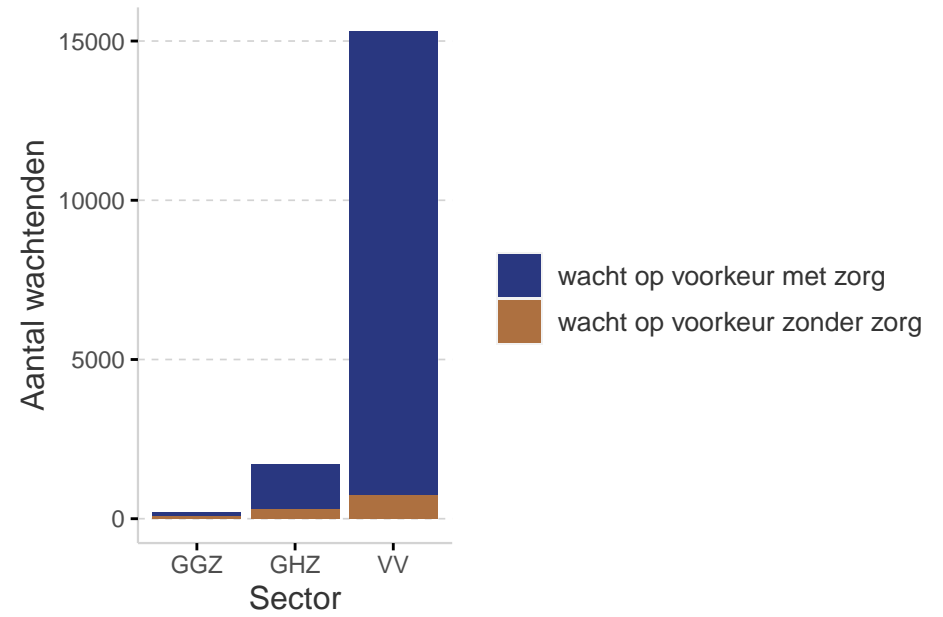
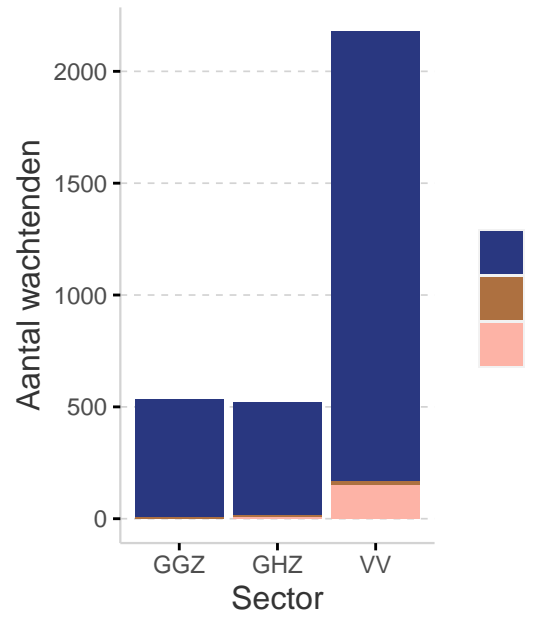
Databron: ZINL

5.2.4 Aantal wachtenden naar wachtsoort

Per begin 2021 zijn de wachtsoorten die onderscheiden worden veranderd. Voorheen werd er onderscheid gemaakt tussen actief-wachtenden en niet-actief-wachtenden, met of zonder Wlz-zorg. Vanaf peildatum 1 februari 2021 wordt er onderscheid gemaakt tussen urgent plaatsen, actief plaatsen en wachtend op voorkeur, met of zonder Wlz-zorg. Tot en met de aanlevering van 1 april 2021 blijft de categorie actief wachtenden bestaan voor cliënten die in 2020 een indicatie ontvingen en waarvoor nog niet is bepaald in welke nieuwe categorie zij vallen.

Figuur 17 toont het aantal wachtenden per wachtsoort per sector. Links is het aantal urgent en actief te plaatsen cliënten te zien, samen met de cliënten met een oude actief-wachtenden status. Te zien is dat veruit de grootste groep in alle sectoren de groep 'actief plaatsen' betreft, en dat de groep actief wachtenden inmiddels zo klein is geworden dat deze nog nauwelijks te onderscheiden is in deze grafiek. Naar verwachting is deze groep bij de volgende aanlevering helemaal verdwenen. Rechts is het aantal wachtenden dat heeft aangegeven op een voorkeursplek te wachten weergegeven. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen wachtenden mét Wlz zorg, en wachtenden zonder Wlz zorg. We zien hier dat het grootste deel van de groep die wacht op een voorkeursplek al wel Wlz-zorg ontvangt.

Figuur 17 Wachtsoort per sector op 1 april 2021 - Landelijk

6. Ziekteverzuim

6.1 Data

Het Vernet Netwerk brengt verzuimcijfers uit diverse zorgsectoren in kaart. In dit hoofdstuk tonen wij naast de landelijke cijfers ook cijfers over een aantal van deze sectoren, waaronder Verpleging, Verzorging en Thuiszorg (VVT), de Gehandicaptenzorg (GHZ) en de Geestelijke gezondheidszorg (ggz). Bij het samenstellen van de gegevensset is geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende domeinen (Wlz, Wmo & Zvw). De dataset bevat gegevens over kortdurend verzuim (1 t/m 91 dagen), langdurend verzuim (92 t/m 730 dagen) en totalen. Het verzuimpercentage is het aandeel fte dat in een bepaalde periode wordt gemist als gevolg van ziekte van zorgmedewerkers. In dit rapport is verzuimdata van januari 2019 tot en met april 2021 opgenomen.

6.2 Resultaten

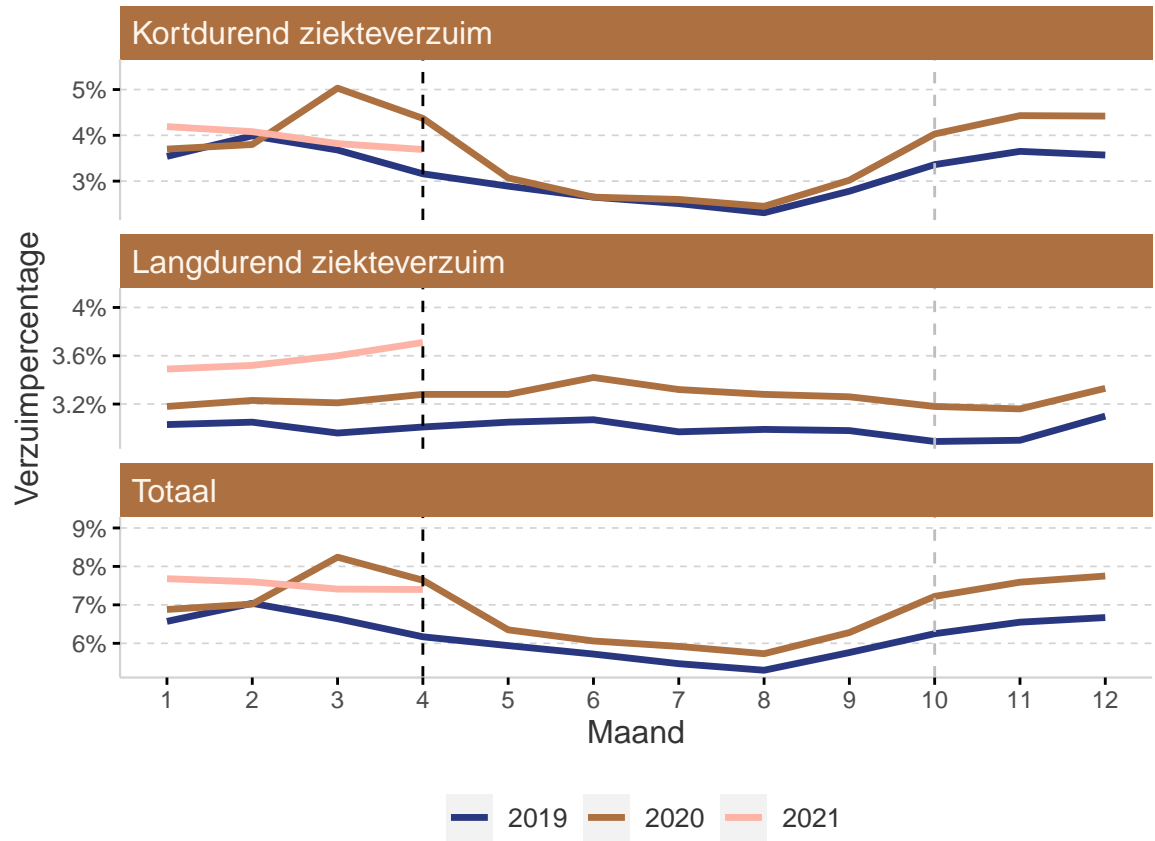
6.2.1 Ziekteverzuim in de zorg: landelijk

In Figuur 18 worden de landelijke cijfers weergegeven met betrekking tot zowel kortdurend (1 t/m 91 dagen) als langdurend ziekteverzuim (92 t/m 730 dagen). De landelijke cijfers bevatten gegevens uit meerdere branches: naast verzuimcijfers uit de VVT, ggz en GHZ, zijn ook cijfers uit de ziekenhuiszorg meegenomen in het landelijk totaal.

Data over kortdurend ziekteverzuim (en dus ook in het totale verzuim) laat over het algemeen een sterk seizoenspatroon zien met een lager ziekteverzuim in de zomermaanden, zie Figuur 18. De cijfers kunnen daarom het beste vergeleken worden met dezelfde periode van het voorgaande jaar.

Te zien is dat het totale verzuimpercentage vanaf maart 2020 hoger is dan in dezelfde maanden in 2019, en dit ook in 2021 nog zo is. In 2021 daalt het kortdurend ziekteverzuim tot een vergelijkbaar niveau van 2019. Het langdurend verzuim heeft heel 2020 boven het niveau van 2019 gelegen, en in 2021 zien we dat het percentage langdurend ziekteverzuim ook boven het niveau van 2020 ligt. In april 2021 is het totale landelijke verzuimpercentage 7.4%, ten opzichte van 6.17% in april 2019 en 7.64% in april 2020.

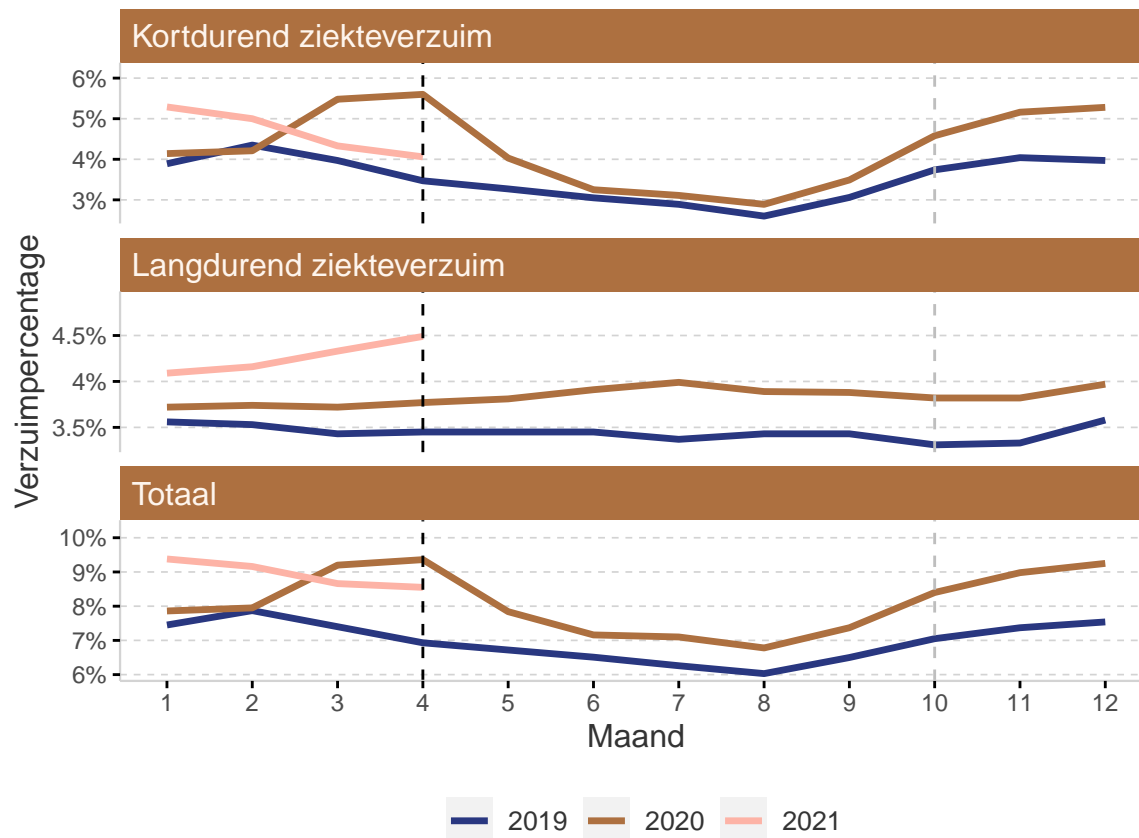
Figuur 18 Ziekteverzuim in de zorg - landelijk

6.2.2 Ziekteverzuim cijfers per sector

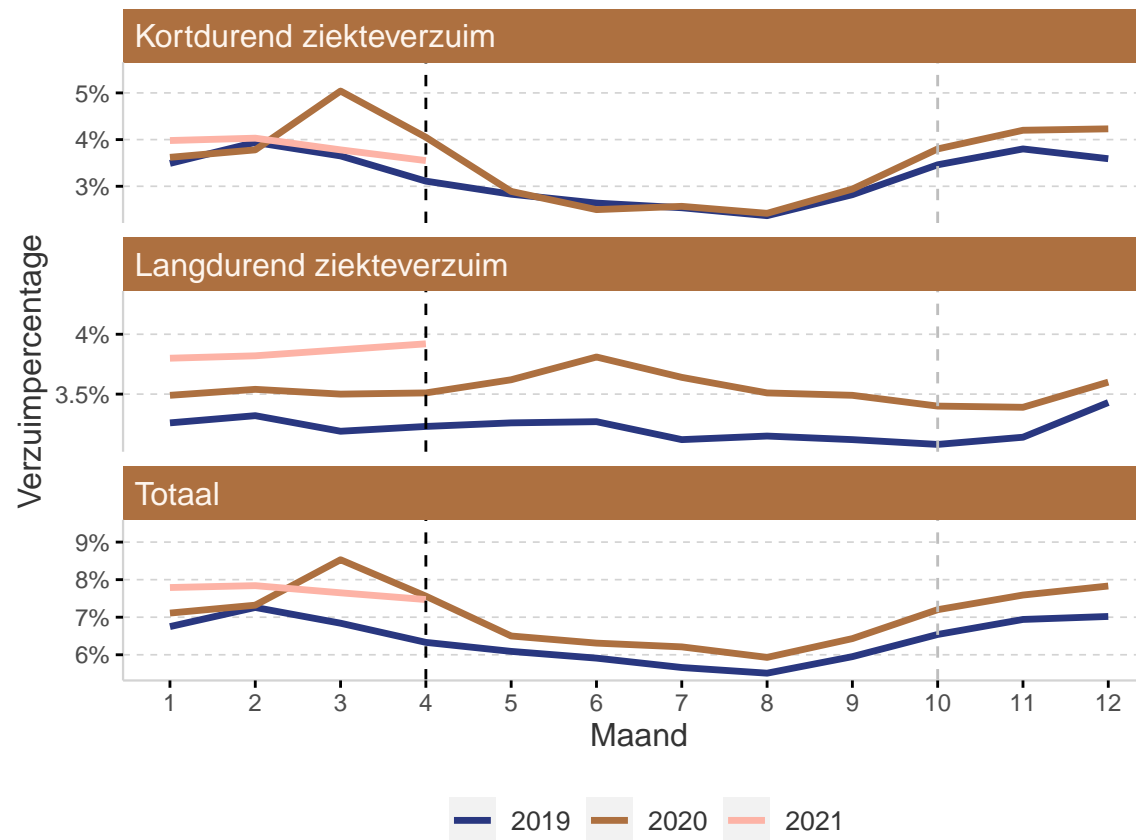
In Figuur 19 zijn de verzuimpercentages weergegeven voor de VVT sector. Hier zien we dat de kortdurende en de totale verzuimcijfers pieken in april, afnemen tot aan augustus en vervolgens weer stijgen. Vanaf januari 2021 is hier weer een dalende trend. Het langdurend ziekteverzuim piekt in de VVT in juli van 2020 en neemt vervolgens af, maar neemt vanaf november 2020 weer licht toe en blijft ook in 2021 licht stijgen. Op 1 april ligt het ruim boven het niveau van 2019 en 2020. Het totale verzuimpercentage in de VVT sector is op 1 april 2021 8.6%, ten opzicht van 9.4% op 1 april 2020.

Figuur 19 Ziekteverzuim per sector: Verpleging, verzorging en thuiszorg

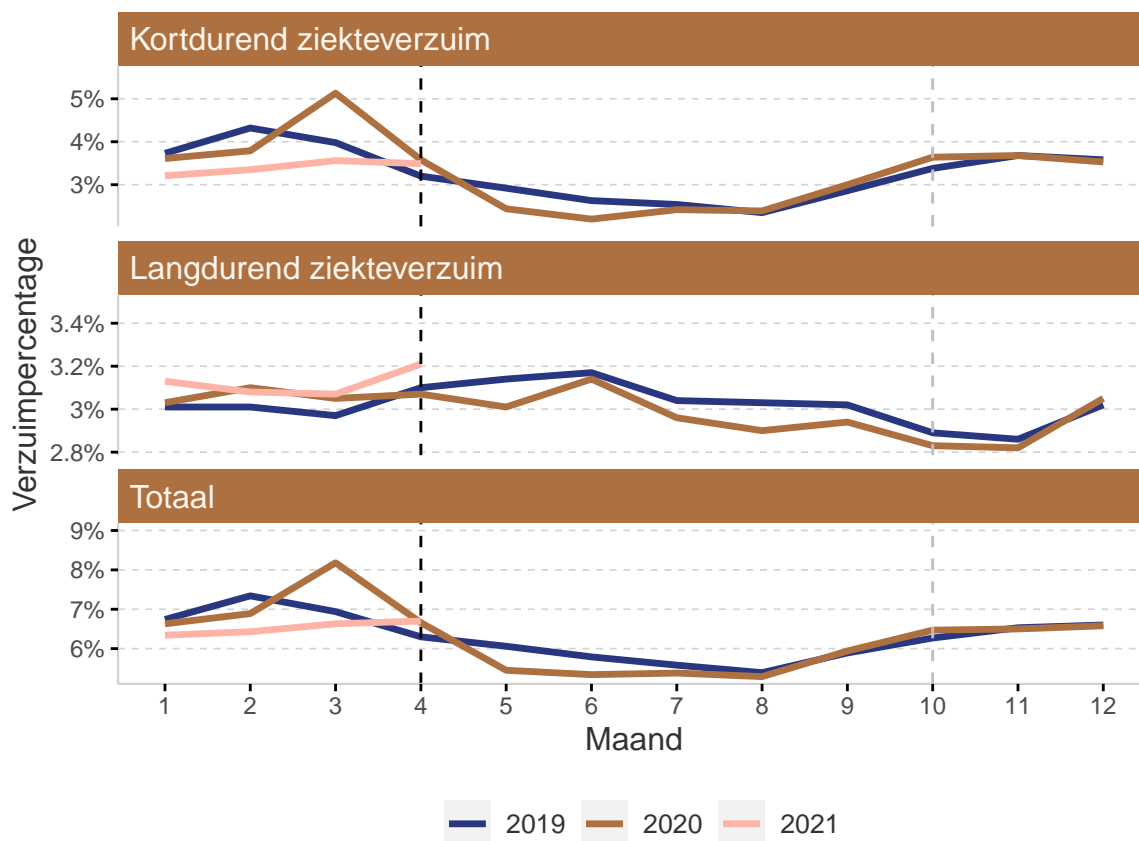
In Figuur 20 zijn de verzuimpercentages weergegeven voor de GHZ sector. We zien hier een vergelijkbaar patroon met de VVT sector. De piek in het kortdurend en de totale verzuimcijfers lag in maart 2020. Vervolgens daalt het percentage tot aan augustus 2020, waarna het verzuim weer toeneemt. Het langdurend verzuim piekt in de GHZ sector in juni 2020 en neemt vervolgens tot aan november af, waarna het langdurend verzuim weer stijgt en ook in 2021 licht blijft stijgen. Op 1 april 2021 is het totale verzuimpercentage in de GHZ sector 7.5%.

Figuur 20 Ziekteverzuim per sector: Gehandicaptenzorg

In Figuur 21 zijn de verzuimpercentages weergegeven voor de ggz sector. We zien in de ggz sector minder grote verschillen met 2019 dan in de GHZ en VVT sector. Hier zien we dat het kortdurend verzuim en het totale verzuimcijfer pieken in maart 2020. Hierna volgt het kortdurend ziekteverzuim een vergelijkbaar pad met 2019. Begin 2021 ligt het kortdurend ziekteverzuim wat onder het niveau van voorgaande jaren, maar 1 april 2021 wordt een vergelijkbaar niveau bereikt. Ook het langdurend ziekteverzuimpercentage bleef sinds april 2020 onder het niveau van 2019 om in december op een vergelijkbaar percentage uit te komen. Na 1 maart zien we dat het langdurend ziekteverzuim in de ggz licht toeneemt. Op 1 april 2021 is het totale verzuimpercentage in de ggz sector 6.7%.

Figuur 21 Ziekteverzuim per sector: Geestelijke gezondheidszorg

7. Vervolgstappen

In dit rapport hebben we inzicht gegeven in een aantal gevolgen van de corona-uitbraak voor de langdurige zorg. We zijn het CIZ, het Zorginstituut Nederland, het Vernet Netwerk, Vektis, het RIVM, de zorgkantoren, betrokken zorgaanbieders en branchepartijen dankbaar voor alle hulp en de snelheid waarmee de databestanden zijn aangeleverd.

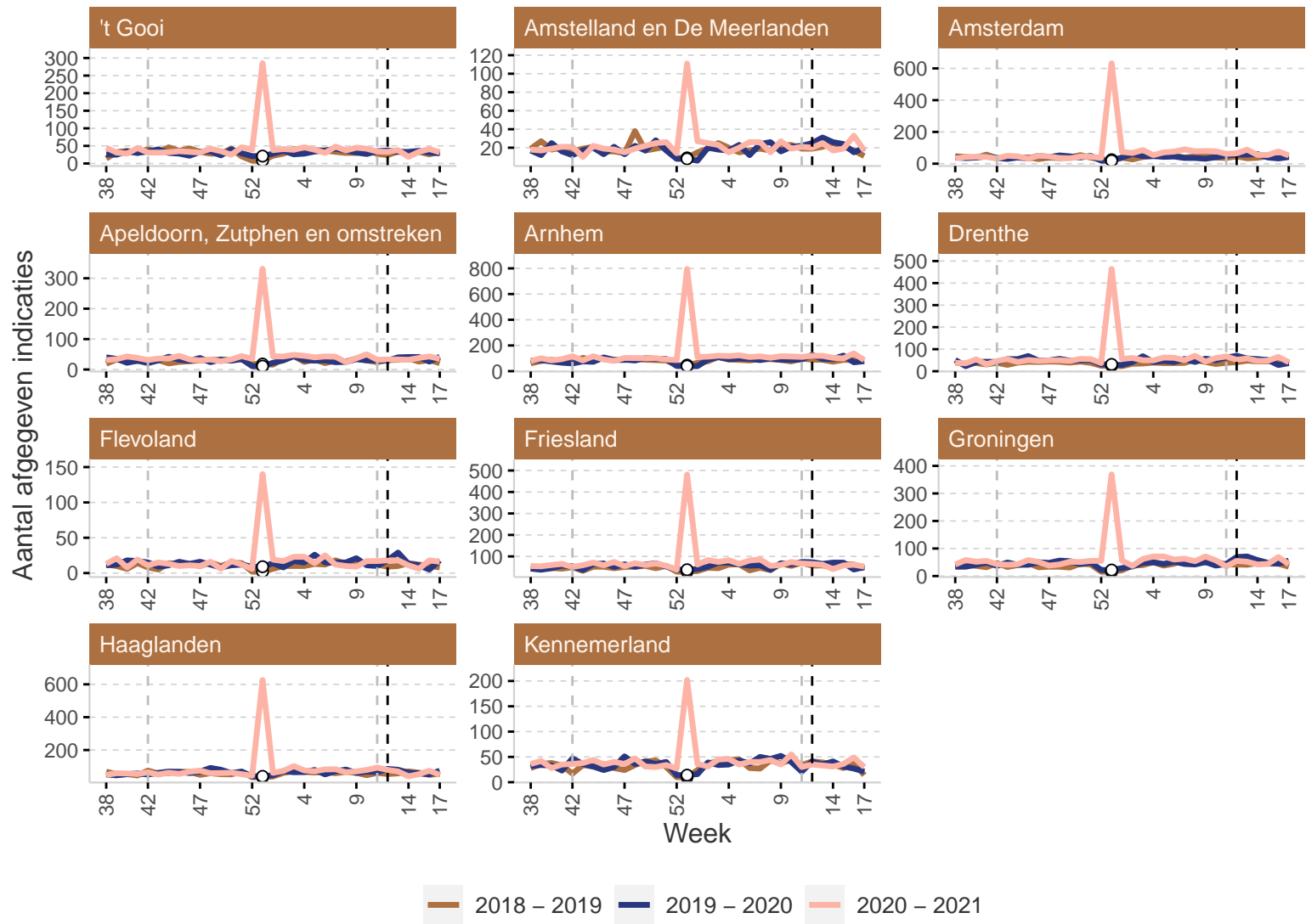
Dit zal het laatste rapport met betrekking tot de langdurige zorg in deze vorm zijn. In de toekomst zullen de belangrijkste ontwikkelingen uit meerdere domeinen en sectoren in één monitor worden gecombineerd.

8. Bijlage

8.1 Nieuw afgegeven indicaties

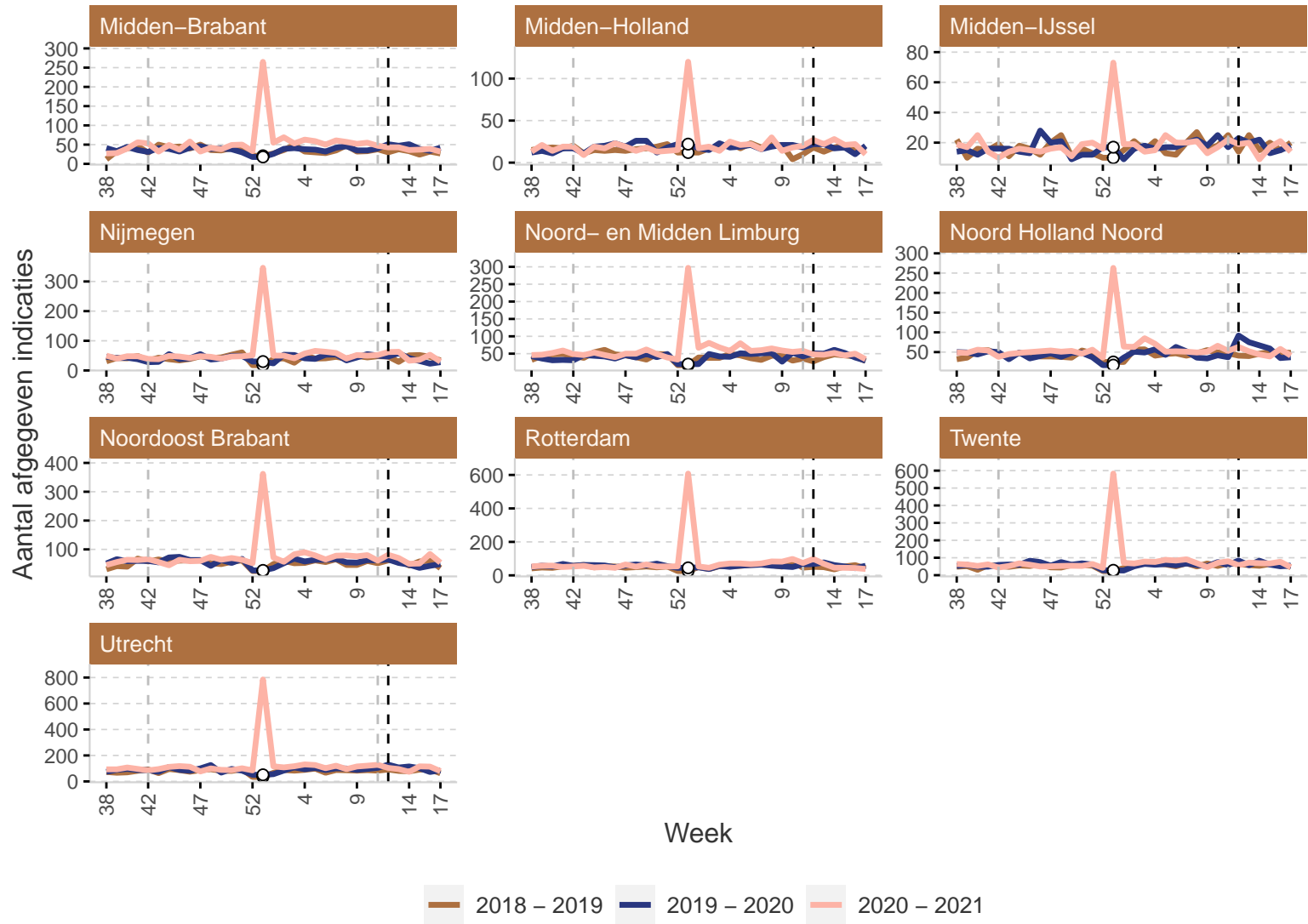
Let op: De piek die te zien is in week 53 wordt veroorzaakt door de instroom van ggz-cliënten, een gevolg van de directe toegang Wlz voor ggz-cliënten dat per 1 januari 2021 in werking is getreden.

Figuur 22 Aantal afgegeven indicaties per zorgkantoorregio

Databron: CIZ

Figuur 23 Aantal afgegeven indicaties per zorgkantoorregio

Databron: CIZ

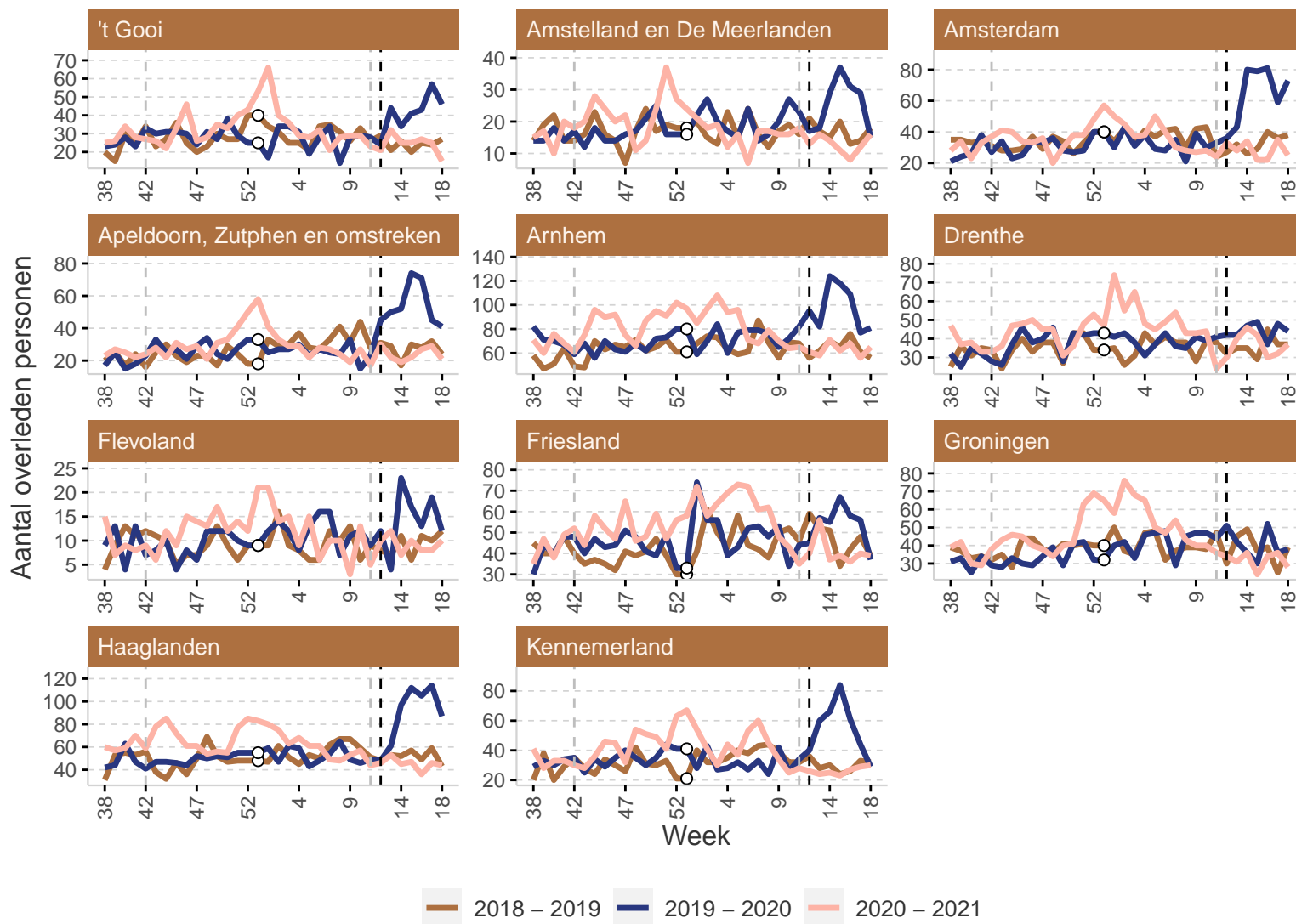
Figuur 24 Aantal afgegeven indicaties per zorgkantoorregio

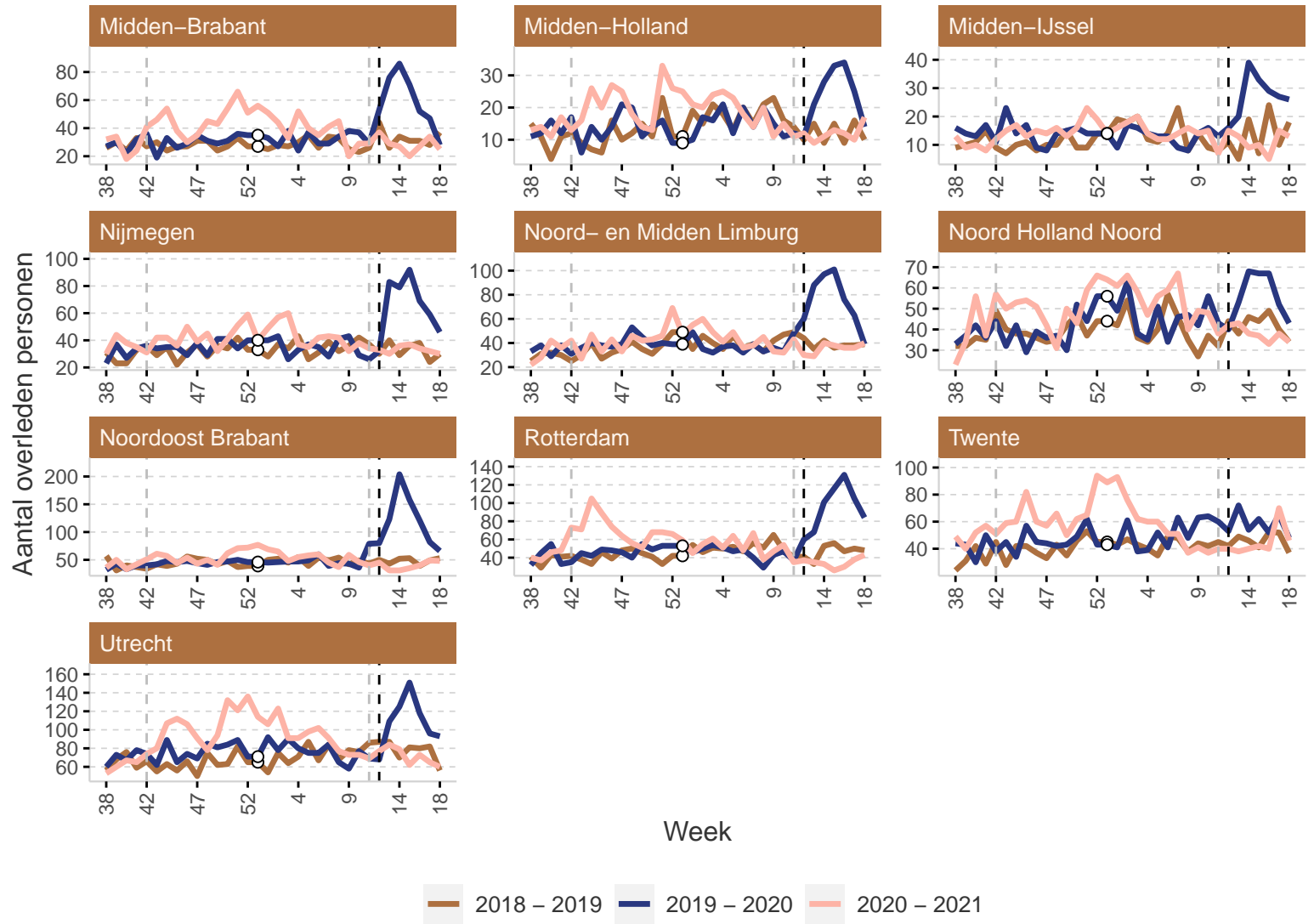
Databron: CIZ

8.2 Sterftecijfers

Figuur 25 Aantal overledenen in de Wlz per zorgkantoorregio

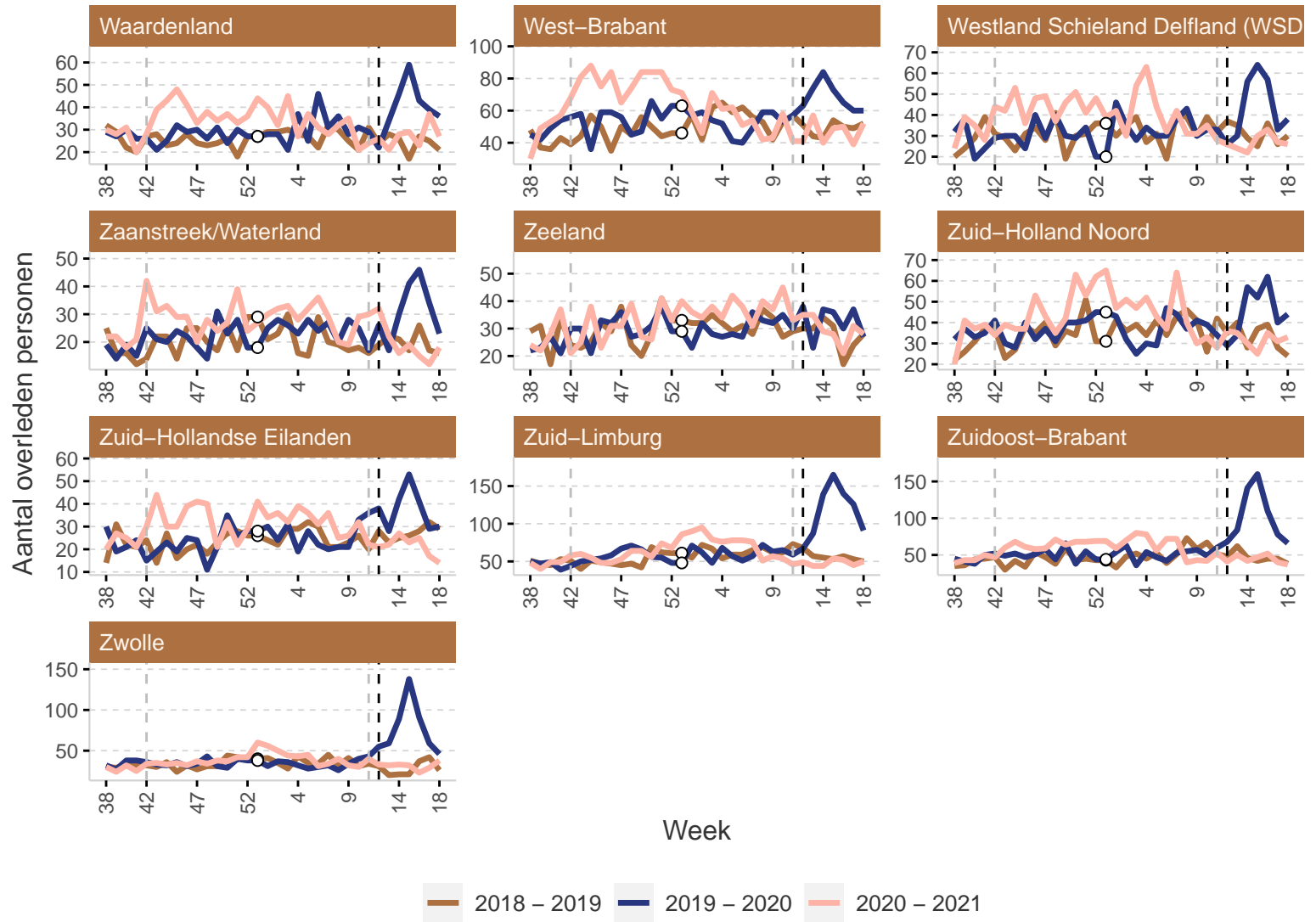

Figuur 26 Aantal overledenen in de Wlz per zorgkantorregio

Databron: CIZ

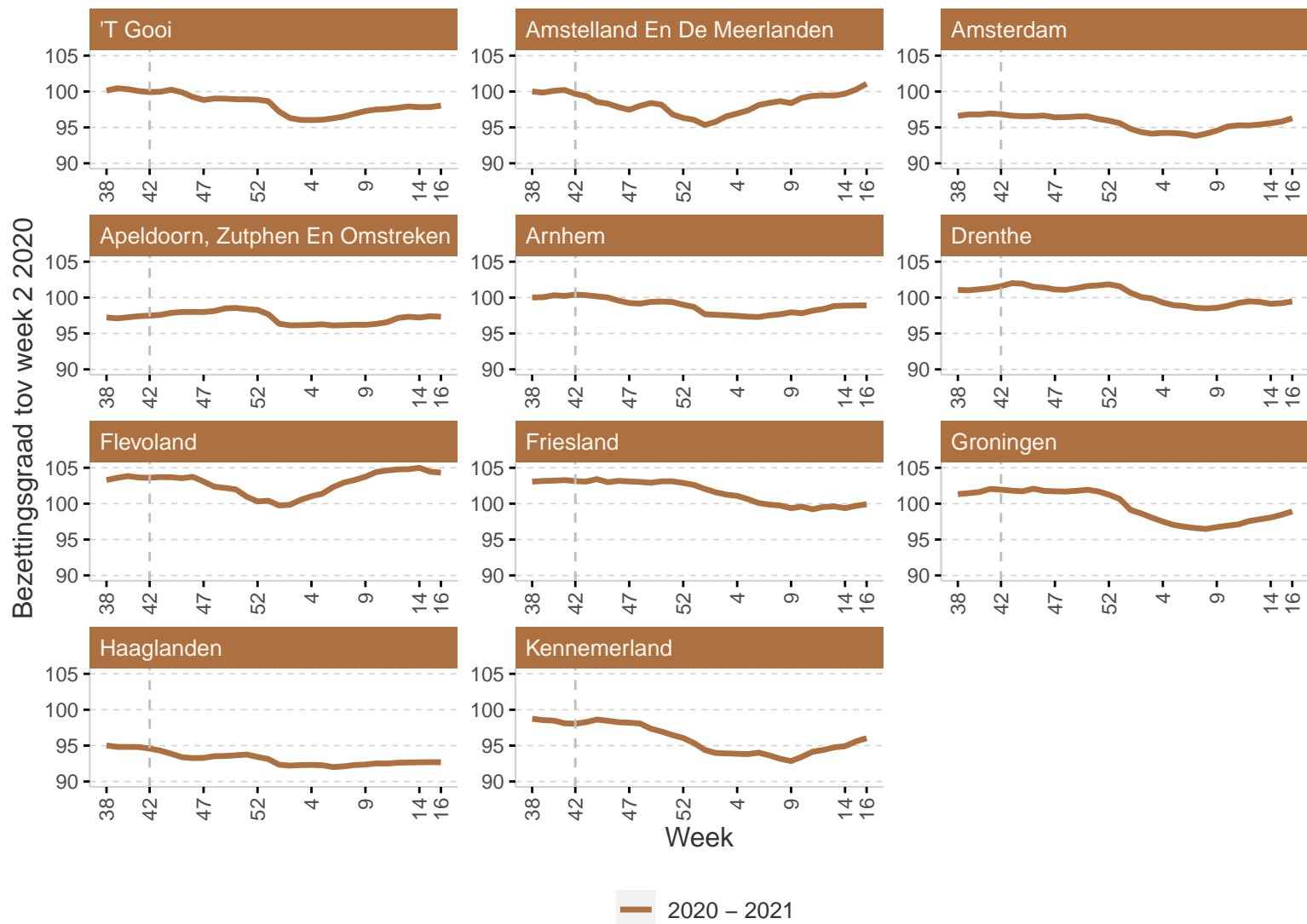
Figuur 27 Aantal overledenen in de Wlz per zorgkantorregio

Databron: CIZ

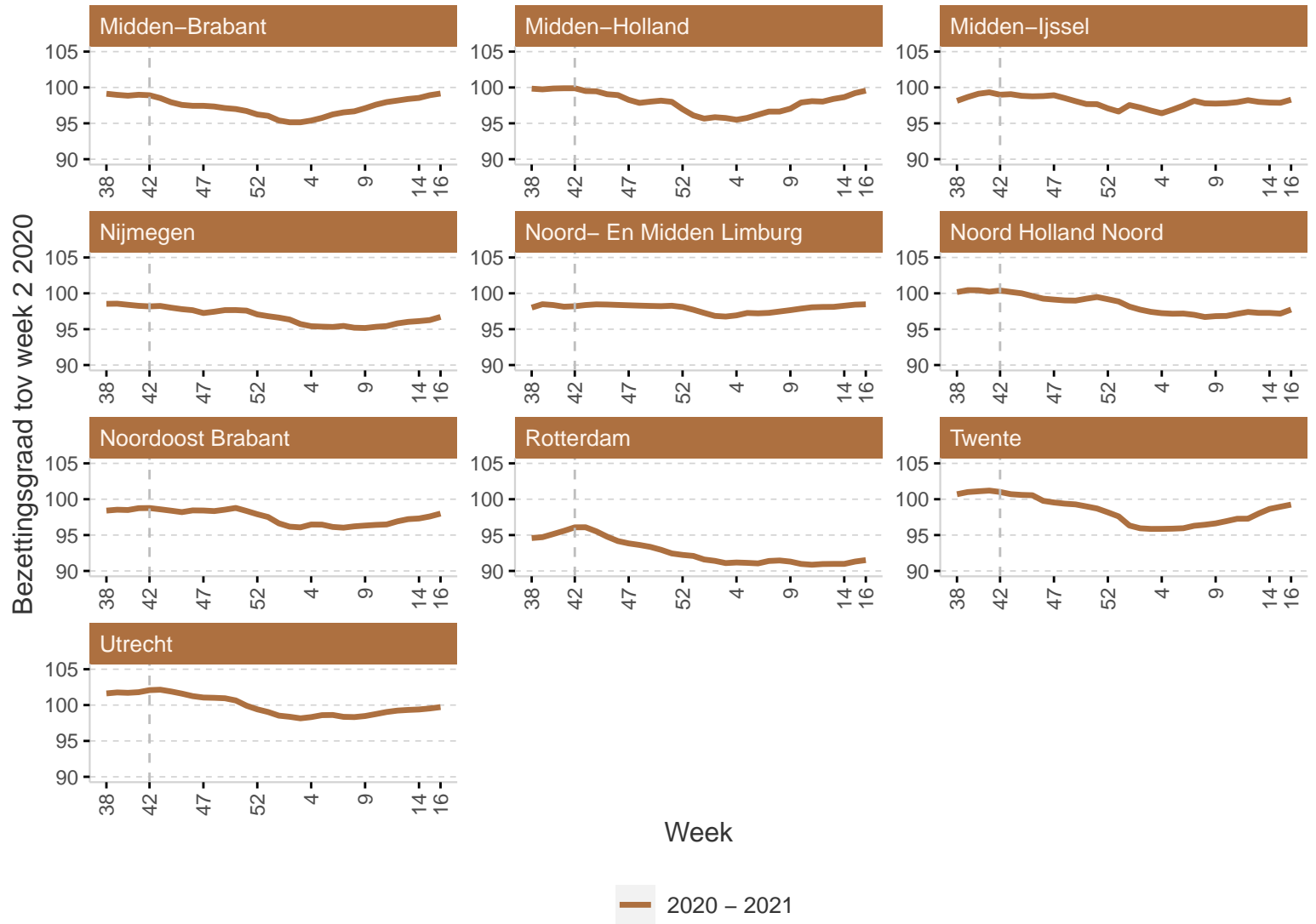
8.3 Bezettingsgraad

Figuur 28 Bezettingsgraad van VV aanbieders per zorgkantoorregio

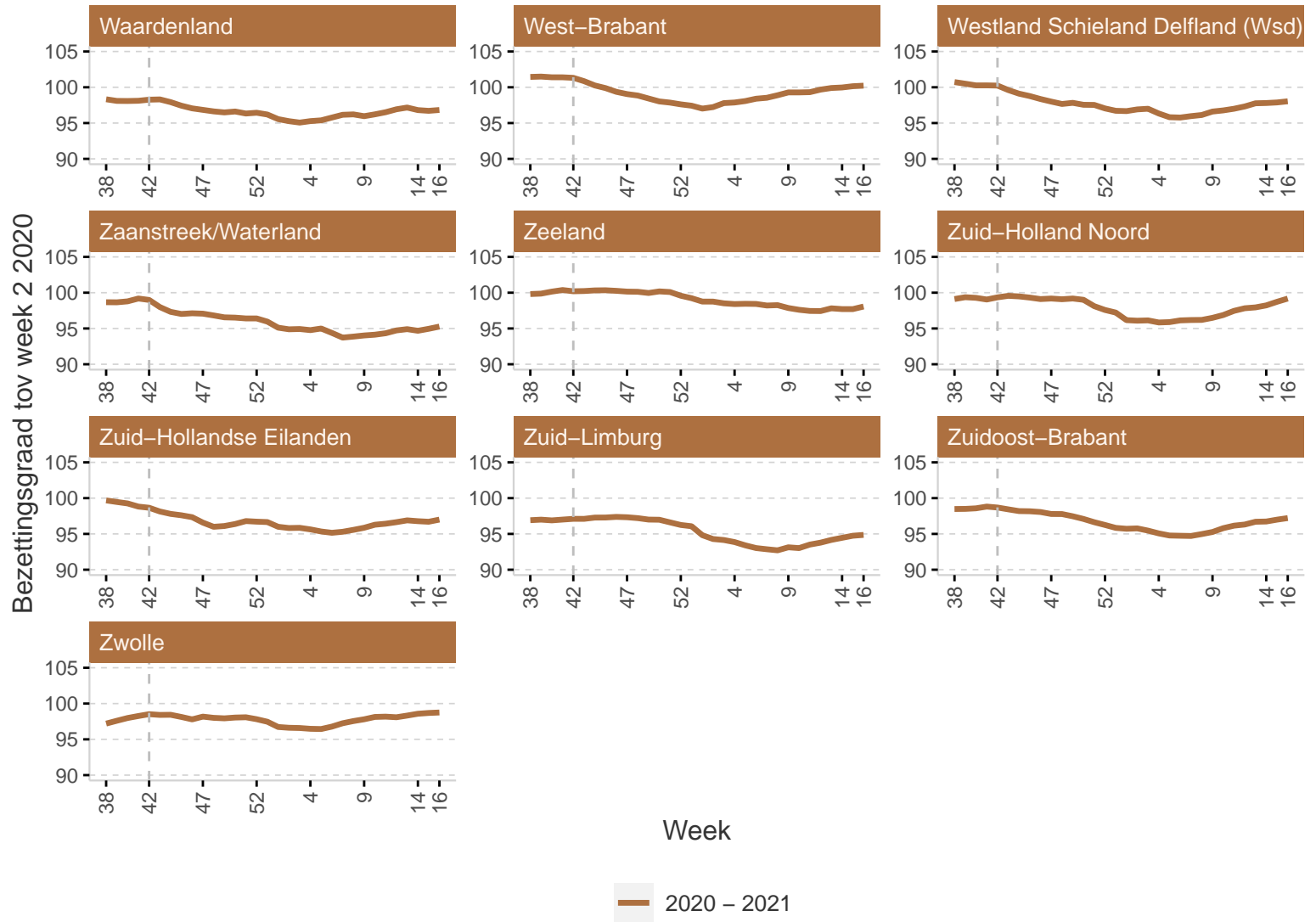
Databron: zorgkantoren

Figuur 29 Bezettingsgraad van VV aanbieders per zorgkantoorregio

Databron: zorgkantoren

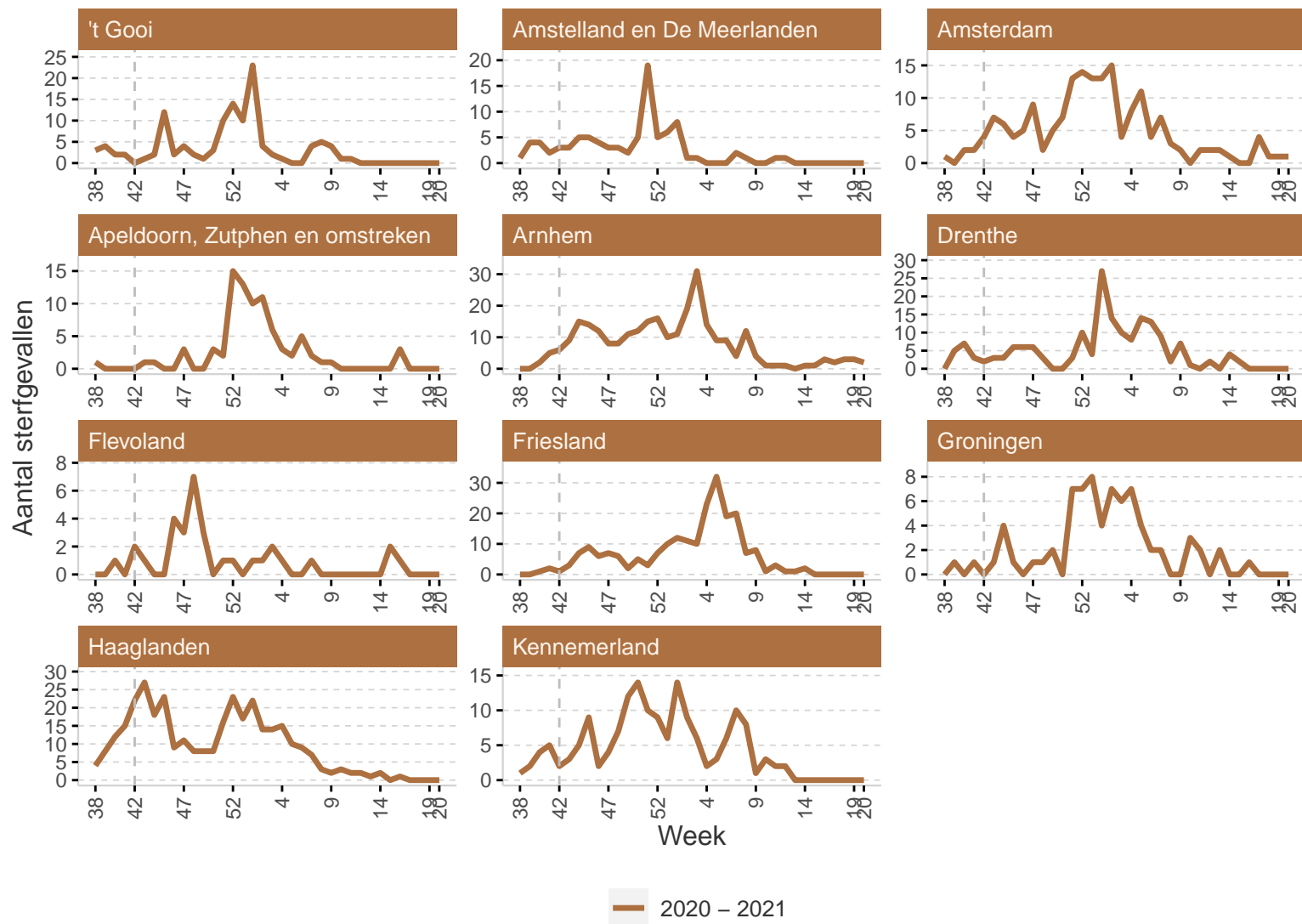
Figuur 30 Bezettingsgraad van VV aanbieders per zorgkantoorregio

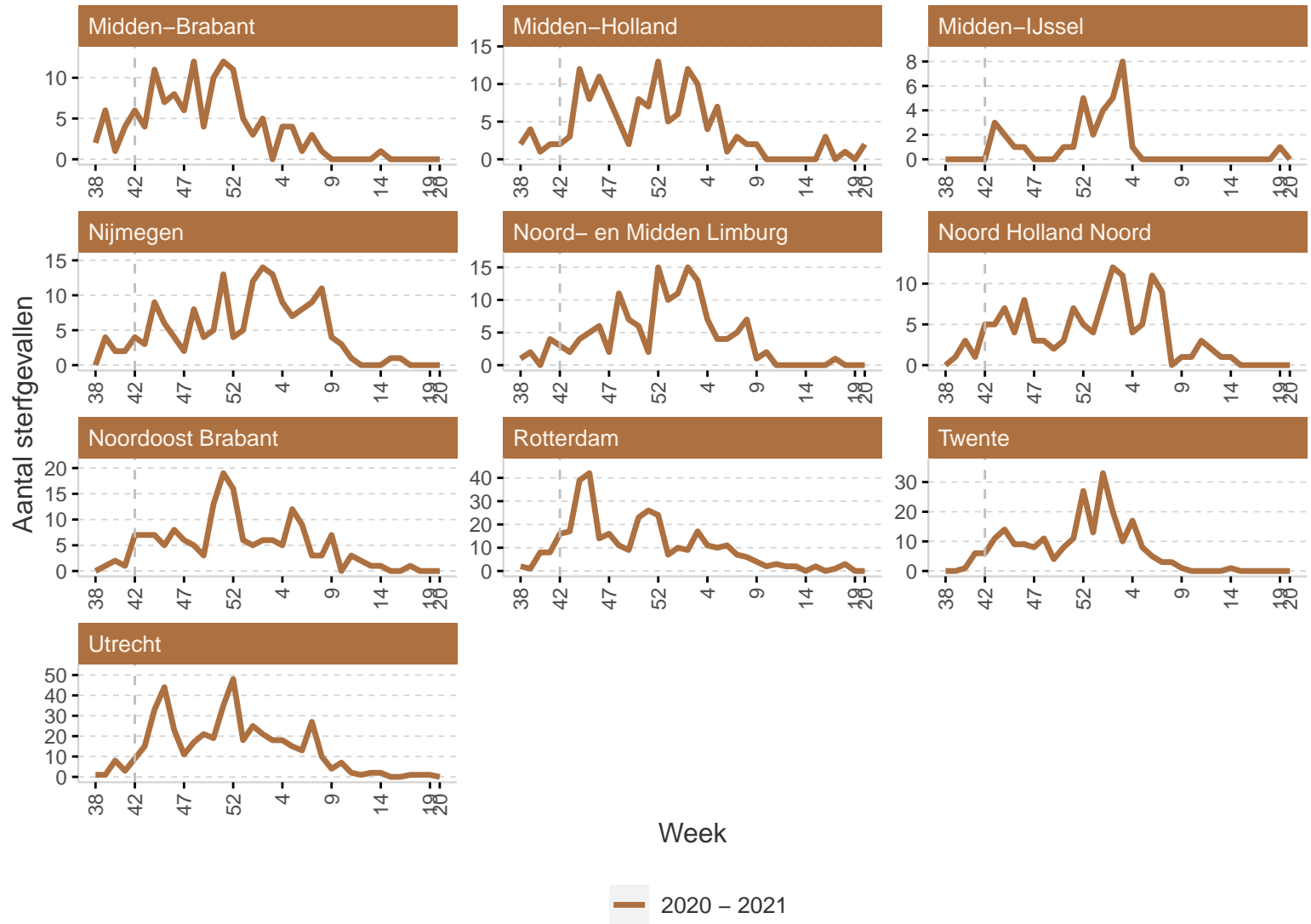
Databron: zorgkantoren

8.4 Coronagerelateerde sterfte in de VV sector

Figuur 31 Coronagerelateerde sterfte in de VV sector

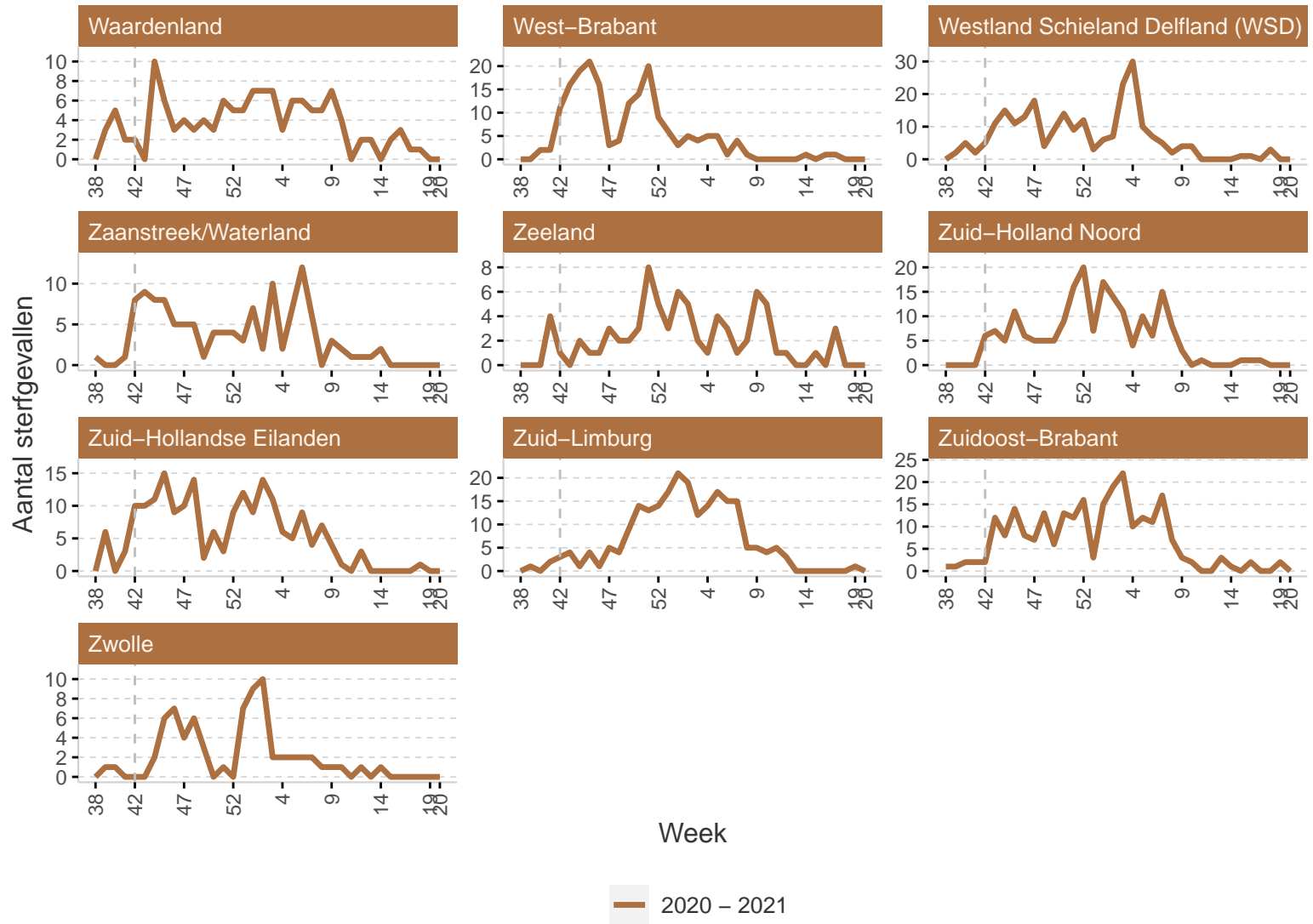

Figuur 32 Coronagerelateerde sterfte in de VV sector

Databron: RIVM

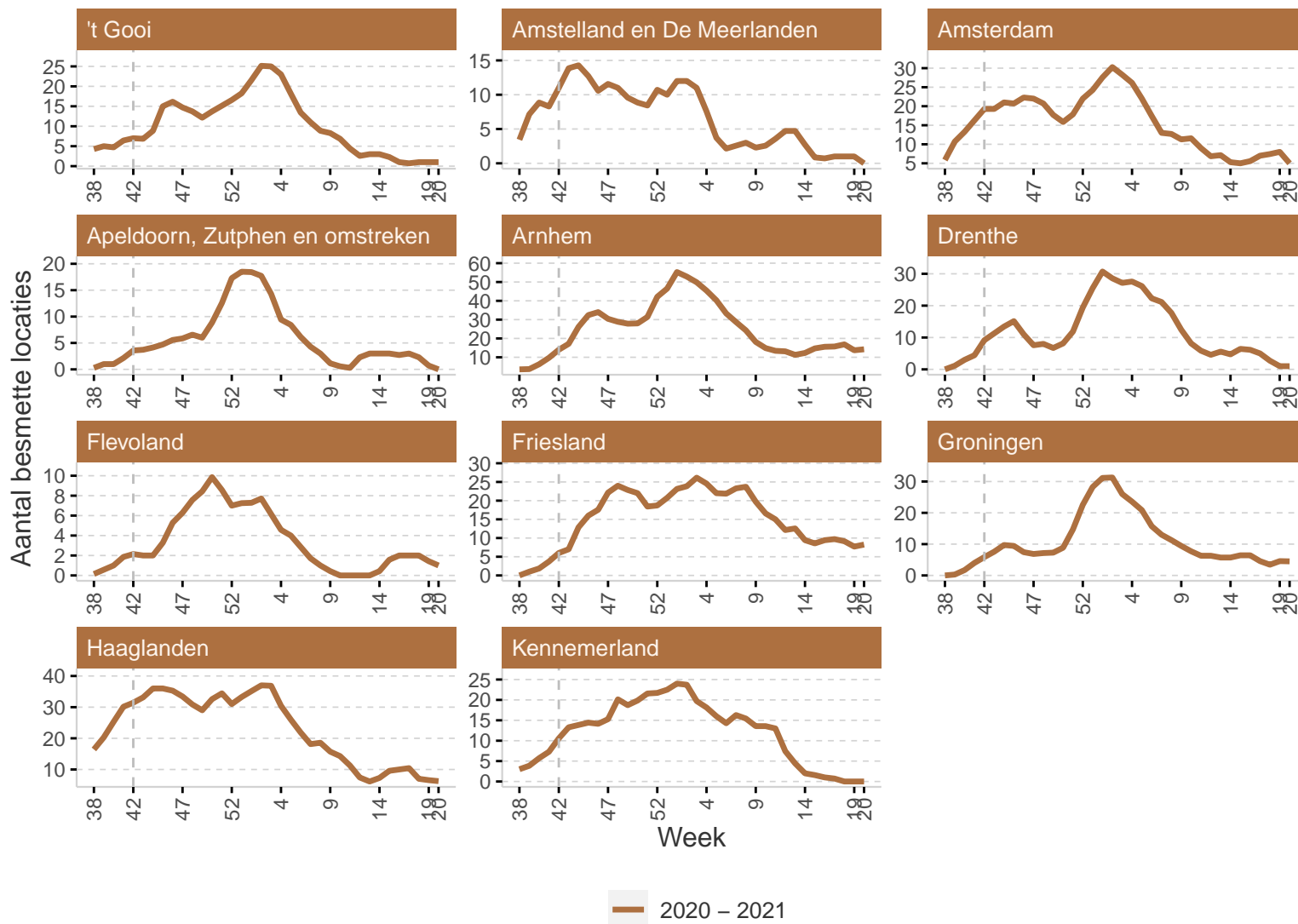
Figuur 33 Coronagerelateerde sterfte in de VV sector

Databron: RIVM

8.5 Totaal aantal besmette VV locaties

Figuur 34 Totaal aantal besmette VV locaties

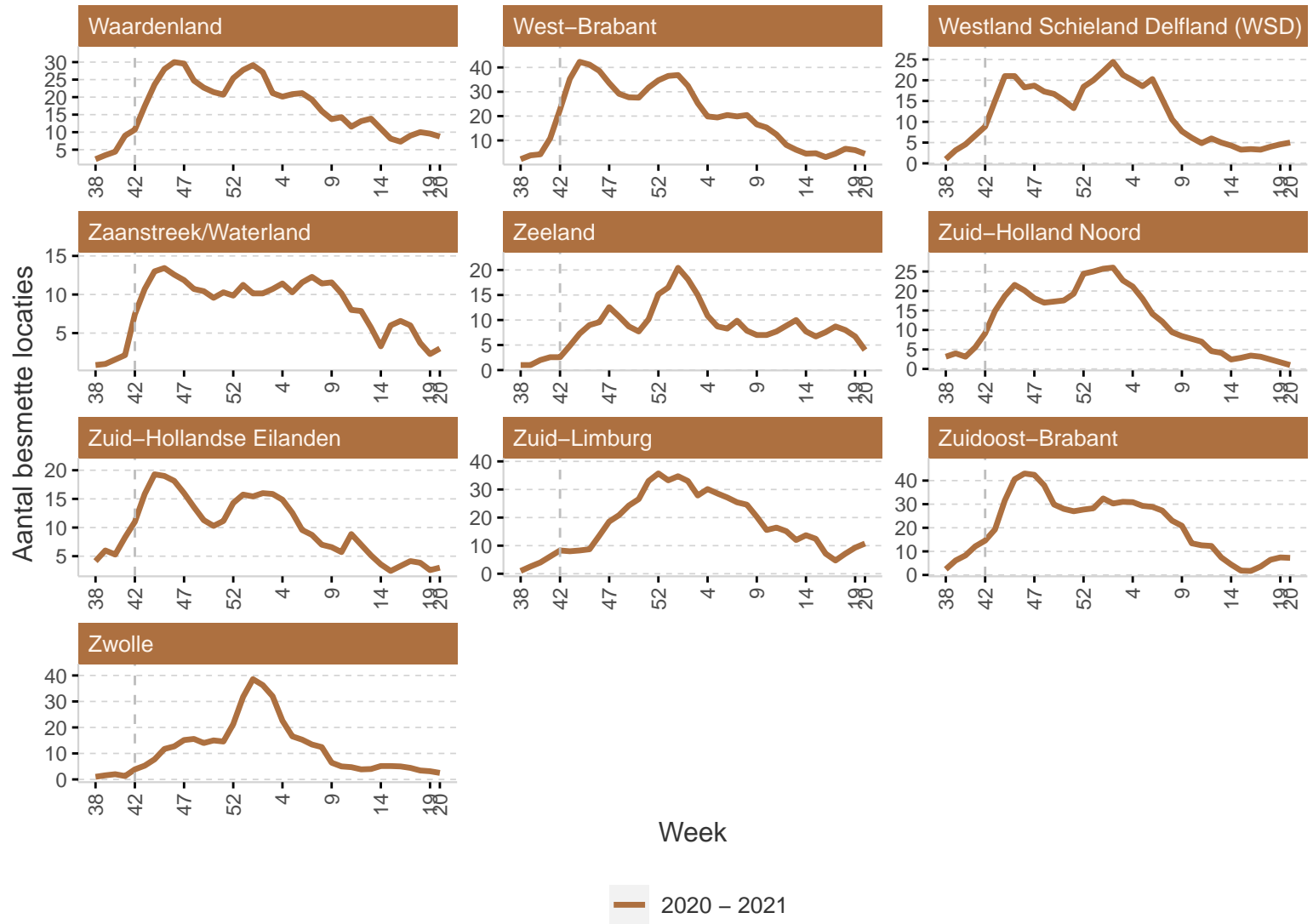

Figuur 35 Totaal aantal besmette VV locaties

Databron: RIVM

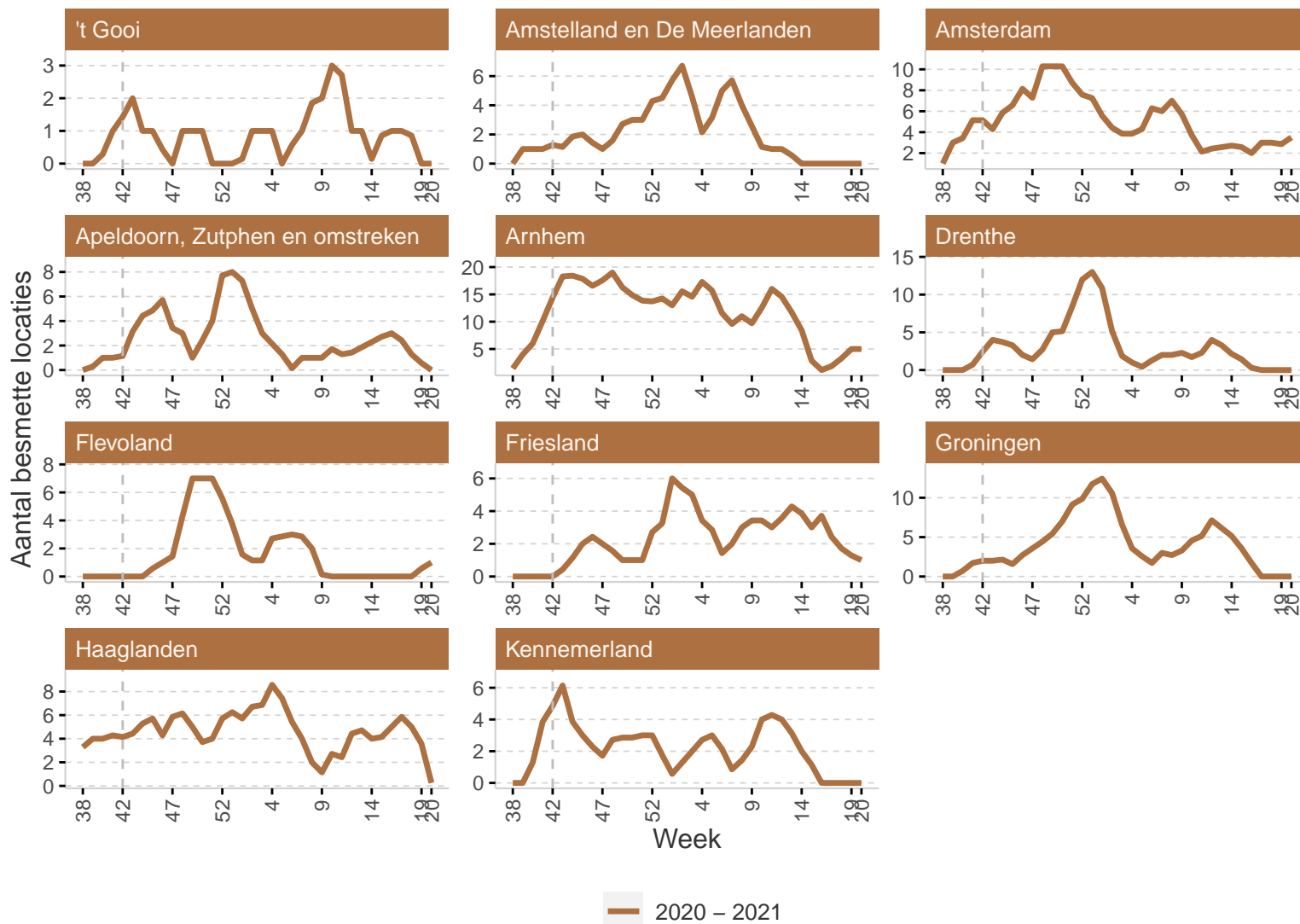
Figuur 36 Totaal aantal besmette VV locaties

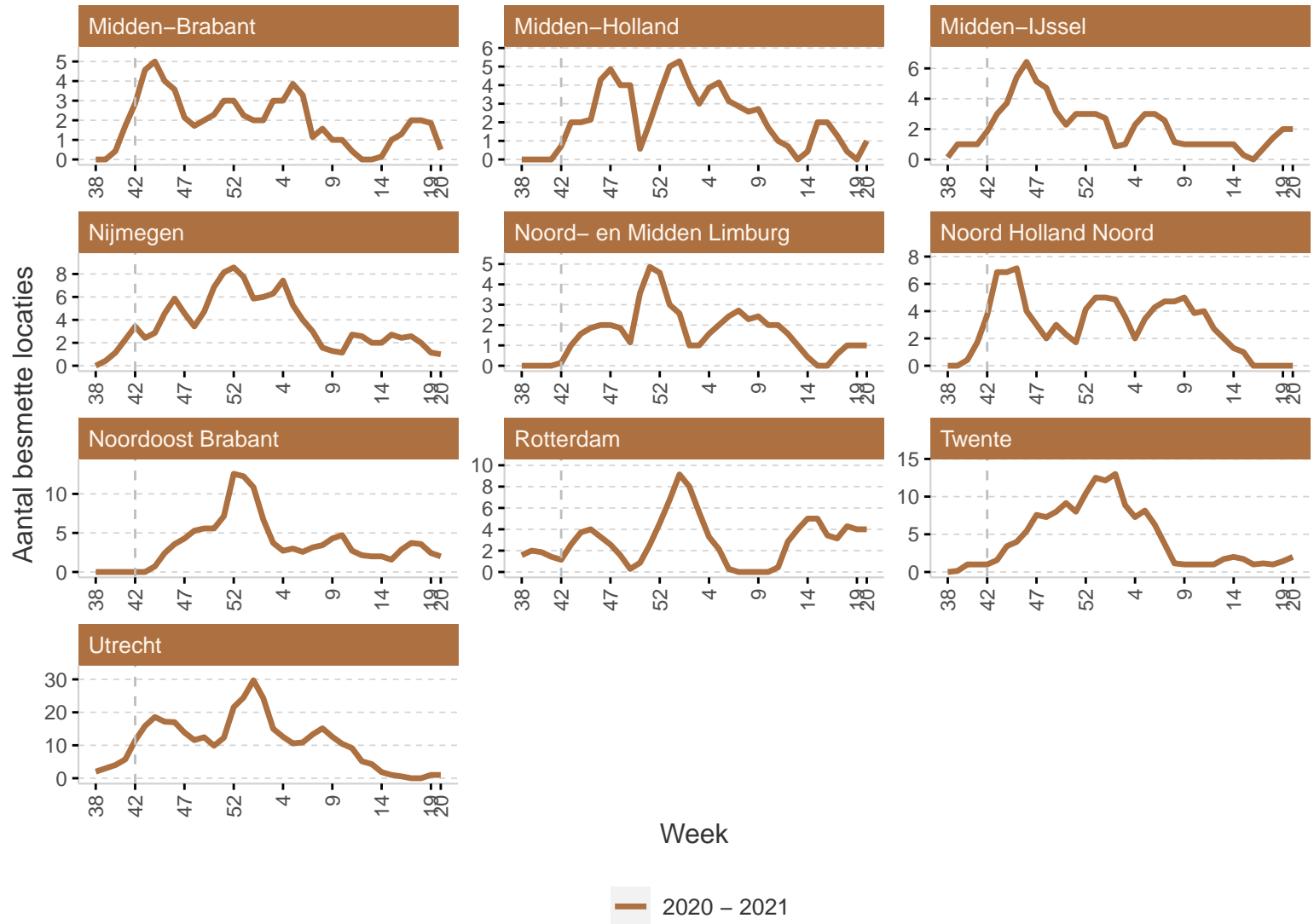
Databron: RIVM

8.6 Totaal aantal besmette GHZ locaties

Figuur 37 Totaal aantal besmette GHZ locaties

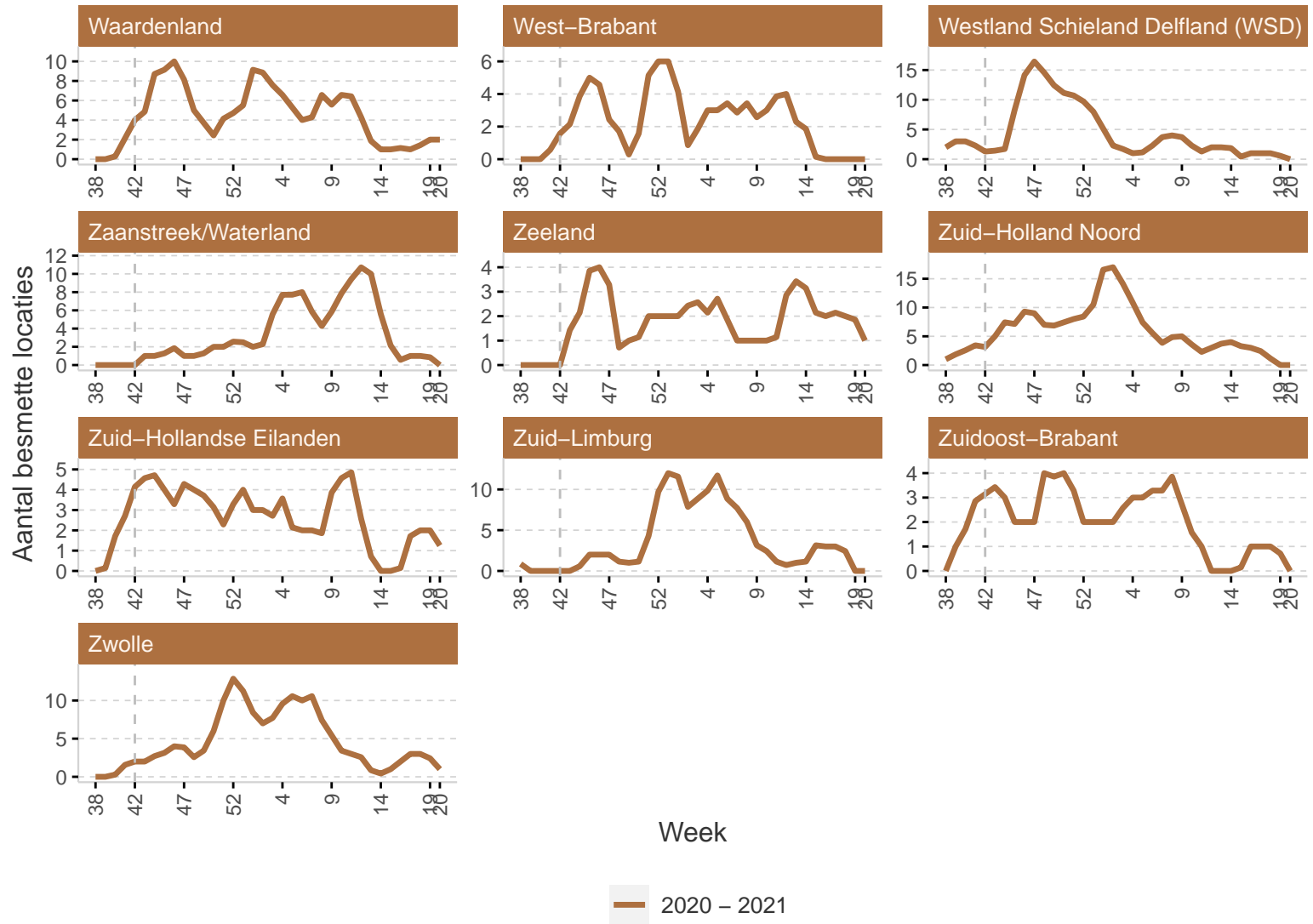

Figuur 38 Totaal aantal besmette GHZ locaties

Databron: RIVM

Figuur 39 Totaal aantal besmette GHZ locaties

Databron: RIVM